

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EVLENMEMİŞ VE EVLENİP BOŞANMIŞ BİREYLERİN EVLİLİĞE
YÜKLEDİKLERİ ANLAM**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selma TEKİN

**Sağlık Bilimleri Anabilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı**

Mart, 2020

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EVLENMEMİŞ VE EVLENİP BOŞANMIŞ BİREYLERİN EVLİLİĞE
YÜKLEDİKLERİ ANLAM**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Selma TEKİN
(Y1816.010005)**

**Sağlık Bilimleri Anabilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı**

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Melek İPEK

Mart, 2020

ONAY FORMU

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı Y1816.010005 numaralı öğrencisi Selma TEKİN'in "Evlenmemiş ve Evlenmiş Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 24.02.2020 tarihli ve 2020/03 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 10.03.2020 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER				
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi	Melek İPEK	İstanbul Aydın Üniversitesi	
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Fahimeh HOSSEINNEZHAD HENDVARI	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Prof. Dr.	Ahmet ŞİRİN	Marmara Üniversitesi	
YEDEK ÜYELER				
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Mustafa Poyraz KOLLUOĞLU	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Neşe ŞAHİN TAŞĞIN	Maltepe Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam” adlı çalışmam da, tezin proje aşamasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel, ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterildiği gibi olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../.../20)

Selma TEKİN

ÖNSÖZ

Özgür ve bağımsız bir birey olma yolculuğumda, yoluma ışık olan, “kızlar okumaz” diyen bir coğrafyaya ve yerel kültüre kafa tutan, her koşulda beni destekleyen canım babam; Aslan TEKİN’e sonsuz teşekkür ederim. (Ruh-u şad olsun).

Benim kadar yorulan, bu yolda bana emek veren, sayın hocam, danışmanım; Dr. Öğretim Üyesi Melek İPEK’e, aynı zaman da bugüne kadar ruhuma ve zihnime dokunan bütün öğretmenlerime;

Ve bu süreçte, bana destek olan aileme, dostlarıma, sağlam bir okur olan minik kahramanım, ilham kaynağım, Asya’ya ve eksik kaldığımız yerlerde birbirimizi tamamladığımız sınıf arkadaşlarıma teşekkür ederim.

*“Bir dünya isterim Bey yok ağa yok İşçi patron yok
Varsıl yoksul yok senin benim kavgaları yok
Üstünde yaşayanların evi olmuş Bahçeler çitsiz.
Kilitsiz, kapısız bir dünya”.*
(Baykurt, 2019: 87)

Mart, 2020

Selma TEKİN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT.....	x
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
1.2 Araştırma Evreni ve Örneklem	4
1.3 Araştırmanın Veri Analizi	4
1.4 Araştırmanın Sayıltıları	4
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1 Aile ve Ailenin Özellikleri	6
2.1.1 Aile tipleri	8
2.1.1.1 Otoriteye göre aile tipleri	8
2.1.1.2 Büyüklüklerine göre.....	9
2.1.1.3 Yerleşim yerlerine göre.....	9
2.1.2 Ailenin tarihçesi	10
2.1.2.1 Avcı toplayıcı toplum yapısı ve aile.....	11
2.1.2.2 Tarım toplumu ve aile	12
2.1.2.3 Sanayi toplumu ve aile	12
2.1.2.4 Kapitalist toplum ve aile	13
2.1.2.5 Modern toplum ve aile	14
2.1.2.6 Günümüzde aile	14
2.2 Evlilik	15
2.2.1 Evliliğin tarihçesi	16
2.2.2 Evlilik tipleri	17
2.2.2.1 Oturulan yere göre evlilik	17
2.2.2.2 Eş sayısına göre evlilik	17
2.2.2.3 Eşin seçildiği gruba göre evlilik.....	17
2.2.2.4 Otorite ilişkilerine göre evlilik.....	18
2.2.2.5 Soy ve secereye göre evlilik.....	18
2.2.3 Evlilikte roller	18
2.2.4 Evlilik uyumu.....	19
2.2.5 Türkiye de evlenme şekilleri.....	20
2.3 Beklenti Kavramı ve Evlilik Beklentileri.....	21
2.3.1 Kişisel beklentiler	22
2.3.1.1 Kişisel beklentileri etkileyen unsurlar.....	23
2.3.2 Toplumsal beklentiler	24
2.4 Yükleme Kuramı	24
2.4.1 Yükleme ile ilgili kuramlar	26
2.4.1.1 Heider (1958)'in yükleme kuramı.....	26

2.4.1.2 Jones and Davis (1965)'in uyumlu çıkarım kuramı	28
2.4.1.3 Kelley'nin birlikte değişim (covariation) modeli	30
2.4.2 Evliliğe yüklenen anlam.....	31
3. YÖNTEM.....	34
3.1 Evren ve Örneklem.....	34
3.2 Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler.....	34
3.3 Veri Toplama Araçları	34
3.4 Sosyo-Demografik Bilgi Formu.....	35
3.5 EYAÖ (Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği)	35
4. BULGULAR	36
4.1 Sosyo-Demografik Özelliklere Dair Bulgular.....	36
4.2 Araştırma Sorularının Analizine Dair Bulgular	38
4.2.1 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlamın medeni duruma göre farklılık analizleri.....	38
4.2.2 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlamın cinsiyete göre farklılık analizleri.....	40
4.2.3 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin yaşlarına göre farklılık analizleri.....	42
4.2.4 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin eğitim durumuna göre farklılık analizleri.....	46
4.2.5 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin çalışma durumlarına göre farklılık analizleri	51
4.2.6 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin mesleklerine göre analizleri	53
4.2.7 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin gelir durumuna göre farklılık analizleri	57
4.2.8 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin yaşadıkları ortama göre farklılık analizleri	61
5. BULGULAR VE TARTIŞMA	65
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
KAYNAKLAR	73
EKLER.....	78
ÖZGEÇMİŞ.....	82

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 4.1: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı.....	36
Çizelge 4.2: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	36
Çizelge 4.3: Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı	36
Çizelge 4.4: Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	37
Çizelge 4.5: Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı.....	37
Çizelge 4.6: Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı	37
Çizelge 4.7: Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Dağılımı.....	37
Çizelge 4.8: Katılımcıların Yaşadıkları Ortama Göre Dağılımı	38
Çizelge 4.9: Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlamın Medeni Duruma göre Farklılık Analizi	38
Çizelge 4.10: Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerinin Medeni Duruma Göre Farklılık Analizi	39
Çizelge 4.11: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi	40
Çizelge 4.12: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerinin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi.....	40
Çizelge 4.13: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi.....	41
Çizelge 4.14: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerinin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi.....	41
Çizelge 4.15: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Yaşa Göre Farklılık Analizi.....	42
Çizelge 4.16: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerinin Yaşlarına Göre Farklılık Analizi	43
Çizelge 4.17: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Yaşa Göre Farklılık Analizi.....	44
Çizelge 4.18: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Yaşa Göre Farklılık Analizi.....	44
Çizelge 4 18: (devam) Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Yaşa Göre Farklılık Analizi.....	45
Çizelge 4.19: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi.....	46
Çizelge 4.20: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt faktörlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi.....	46
Çizelge 4.21: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi.....	48
Çizelge 4.22: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi.....	49
Çizelge 4.23: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Çalışma Durumlarına Göre Farklılık Analizi	51

Çizelge 4.24: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt faktörlerin Çalışma Durumlarına Göre Farklılık Analizi	51
Çizelge 4.25: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Çalışma Durumlarına Göre Farklılık Analizi	52
Çizelge 4.26: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Çalışma Durumlarına Göre Farklılık Analizi	52
Çizelge 4.27: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeylerinin Mesleklerine Göre Farklılık Analizi.....	53
Çizelge 4.28: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Mesleklere Göre Farklılık Analizi	53
Çizelge 4.29: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Mesleklerine Göre Farklılık Analizi	55
Çizelge 4.30: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Mesleklere Göre Farklılık Analizi	55
Çizelge 4.31: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi	57
Çizelge 4.32: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi	58
Çizelge 4.33: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi.....	59
Çizelge 4.34: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi	60
Çizelge 4.35: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Yaşadıkları Ortama Göre Farklılık Analizi	61
Çizelge 4.36: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Yaşadıkları ortama Göre Farklılık Analizi	62
Çizelge 4.37: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Yaşadıkları ortama Göre Farklılık Analizi	63
Çizelge 4.38: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Yaşadıkları ortama Göre Farklılık Analizi	63

EVLENMEMİŞ VE EVLENİP BOŞANMIŞ BİREYLERİN EVLİLİĞE YÜKLEDİKLERİ ANLAM

ÖZET

Bu çalışma “Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam” arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mı? Sorusuna yanıt aramıştır.

Araştırma İstanbul ili Bakırköy İlçesinde yaşayan 181 katılımcıyla gerçekleştirilmiş olup veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan sosyo-demografik bilgi formu ve Özabacı, Körük & Kara (2018) tarafından, geçerlilik güvenilirlik çalışması gerçekleştirilen EYAÖ (Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği) kullanılmıştır. Bireyler, evliliğe yükledikleri anlama uygun bir evlilik süreci gerçekleştirebilirse olumlu bir ruh hali geliştirebilirken, beklenen anlamın yakalanamaması durumunda yaşanan hayal kırıklıkları evlilikleri olumsuz etkileyerek mutsuz evliliklere ya da boşanmalara neden olabilmektedir. Bu doğrultuda, evliliğe yüklenen anlamın evlilik sürecinde oldukça önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir. Ancak evliliğe yüklenen anlamın bu deneyimi yaşamış ve başarısız olmuş bireylerle daha önce bu deneyimi yaşamamış bireyler arasında farklı olup olmadığına dair bir analizin yapılması da evlilik sürecinin boyutları hakkında önemli bilgiler sağlayacaktır. Bu doğrultuda tasarlanan araştırmada elde edilen bulgular kısaca aşağıda verilmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular, hiç evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireyler arasında istatistiksel olarak, evliliğe yüklenen anlam arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermiştir. Bunun yanı sıra hiç evlenmemiş bireylerin EYAÖ’de yer alan “işbirliği” ve “tamamlayıcı” alt faktörlere verdiği cevapların evlenip boşanmış bireylere göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre hiç evlenmemiş bireylerden kadın katılımcıların, EYAÖ’i “bağlılık” alt faktörünün erkek katılımcılara göre daha yüksek oranda olduğu gözlenirken, evlenip ayrılmış bireylerden erkek katılımcıların, evliliğin kendilerini “engellediğine” yönelik faktörlerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Yaş değişkenine bağlı olarak yapılan değerlendirmede ise genç yaşta ki katılımcıların EYAÖ’i “işbirliği” alt faktörünün ileri yaşa göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Katılımcıların yaşadıkları ortama göre, hiç evlenmemiş katılımcılardan ailesi ile yaşayan bireylerin EYAÖ’i “işlevsellik” alt faktörünün diğerlerine göre daha yüksek düzeyde olduğu sonuçları elde edilmiştir. Sonuç olarak; evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, EYAÖ doğrultusundaki verileri (Tablo9) incelendiğinde, evlenmemiş bireyler ile evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre evlilik öncesi bireylerin zihinlerindeki evlilik temsilleri ile başarısız bir evliliğin ardından boşanan bireylerin zihinlerindeki evlilik temsilleri arasında bir farkın olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: *Evlilik, Beklenti, Anlam, Boşanma*

THE MEANING OF ATTRIBUTION OF UNMARRIED AND DIVORCED INDIVIDUALS ON MARRIAGE

ABSTRACT

This study, investigates the question as to whether there is a statistically significant difference in the meaning attributed to marriage between unmarried and divorced individuals.

The research was carried out with 181 participants residing in Bakirköy district of Istanbul using the socio-demographic information form prepared by the researcher as a data collection tool and the SMM (The Scale of Meaning of Marriage), a study whose validity and reliability was tested by Özabacı, Körük & Kara (2018). The study, has shown that if the perceptual image of marriage matched the actual practice of marriage this correlated positively with marital satisfaction. If negative correlation between the two was the case then marital satisfaction was non-existent, which in turn either resulted in unhappy marriages or in divorce. Thus the perceptual image of marriage is highly significant determinant in marriage satisfaction. On the other hand, an analysis of the difference between the perceptions of marriage among those who are divorced and those who are unmarried would give us important clues regarding the dynamic variables of marriage. The findings of the research in this regard are briefly presented below.

The study has shown that there was statistically no remarkable difference between the meaning of marriage among the unmarried and divorced individuals. In addition, the responses of the unmarried individuals to the co-operation and complementary sub-factors in the SMM were found to be higher than those of the married and divorced individuals. According to the gender variable, it was observed that unmarried females had a higher rate of the SMM commitment sub-factor than male participants. It was observed that marriage was considered to be a freedom-restricting factor among divorced men than were the case among divorced women. When the age variable was examined, it was seen that the sub-factor of the SMM cooperation among the young participants was higher than the older individuals. According to the social environment in which the participants lived, it was found that among the participants who were never married, the individuals living with their families had higher levels of the SMM functionality sub-factor than the others. In conclusion, as the findings in (Table 9) has revealed there is not much statistically significant difference regarding the meaning of marriage between the married and unmarried couples. Accordingly, we can conclude that the image of marriage before marriage and after divorce does not make any meaningful difference.

Keywords: *Marriage, Meaning of Marriage, Marriage Expectation,*

1. GİRİŞ

Aile olmanın önemli bir evresi olarak, sağlıklı bir evlilik, sağlıklı bir ailenin, sağlıklı bir aile de sağlıklı bir toplumun göstergesidir. Toplumdaki değişmelerle ilgili olarak evlilik kurumunda değişime uğramaktadır. Toplumdan topluma değişen ve buna bağlı olarak bazen farklı algılar ve değerlerle yürütülen evliliğe ve evliliğin biçimine etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Bu etkiler toplumsal ve çevresel olduğu kadar kişinin; yaş, cinsiyet, gelir seviyesi, eğitim durumu, mesleği gibi sosyo-demografik profiline bağlı olarak değişebilmektedir. Bütün bu etkilere eşlik eden evliliğin biçimini ve başarılı ya da başarısız oluşunu belirleyen etmenlerin en önemlisi ise; bireylerin evliliğe yükledikleri anlamdır.

Evliliği anlama çabasında, oldukça önemli olduğu düşünülen bireylerin evlilikle ilgili kendi öznel düşünce, algı ve anlam düzeylerinin incelenmesi bu doğrultuda büyük önem taşımaktadır. Bireylerin genel olarak evlilik kurumuna yükledikleri anlam, zihinlerinde oluşturdukları imgelerle biçimlenmektedir. Kişilerin evlilik sürecinden sağladığı doyum zihnindeki evlilik algısı ve anlam örtüştüğü zaman çoğunlukla başarılı bir evlilik gerçekleşirken bunun tersi durumda ise başarısız bir evlilik süreci ortaya çıkabilmektedir.

Bir başka deyişle; kişilerin evliliğe yükledikleri anlam, evlilik sürecinden aldıkları ödüller ile evliliğin devamı için ödedikleri bedellere göre şekillenmektedir (Hovardaoğlu ve Binici-Azizoğlu, 1996; aktaran Özabacı vd. 2018: 236). Evliliğe yüklenen anlamın biraz daha somutlaşmış hali olarak beklenti kavramı da anlam içeriğinde düşünülebilir. Hatta “beklenti” ve “anlam” zaman zaman birbirini yerine kullanılan ama bazı farklılıklar taşıyan iki kavramdır. Buna göre beklenti, Türk Dil Kurumu’na; “*gerçekleşmesi beklenen şey*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Evliliğin kendisi başlangıçta çoğu insan için bir beklentiler dizisi iken; evlendikten sonra oluşan ortak ve bireysel beklentiler de evlilik sürecini önemli derecede etkilemektedir.

Beck'e (1989) göre; *“Evlilik sürecinde beklentilerle ilgili yaşanan başarısızlıklar, bu beklentilerin düşürülmesine neden olabilir. Beklentilerin düşürülmesinden kaynaklanan bu kopukluklar ilişkilerdeki genel başarısızlık olarak algılanabilir”* (Aktaran; Küçükçelik, 2015: 28).

Evliliğin devamında ya da evliliğin başarısızlıkla sonuçlanarak bitirilmesinde önemli bir etken olarak düşünülen, bireylerin evliliğe yükledikleri anlamın irdelenmesi bütün kriterlerin dışında ayrı bir boyut oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın konusu; evlilik sürecini hiç yaşamamış bireylerle daha önce evlenerek başarısız evlilik yapmış bireylerin, evliliğe yükledikleri anlamın farklılaşıp farklılaşmadığı sorusunu oluşturmaktadır. Bir başka anlatımla bu soruya aranan yanıt bireylerin evlilik öncesinde ve başarısızlıkla sonuçlanmış bir evlilik sonrasında evlilik anlam düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığının anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Bu odakta ilerleyen araştırmada öncelikle konu ile ilgili geniş bir literatür taraması yapılmış ardından ilgili ölçek belirlenmiş ve katılımcıların sosyo-demografik profillerini anlamada yardımcı olacak sosyo-demografik bilgi formu hazırlanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen verilerin gerekli istatistiksel analizlerinin yapılması ile bulgulara ulaşılmıştır.

1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Evliliğin içeriğini anlamada genel bazı kriterlerin yanında bireylerin evlilikle ilgili kendi öznel algılarının ve evliliğe yükledikleri anlamın önemli bir yeri vardır. Bireylerin herhangi bir konuya atfettiği anlamın davranışlarına da yansıtacağı düşünüldüğünde; evliliğe yüklenen anlamın, evliliğin yönünü ve yapısını belirleyebileceği söylenebilir.

Bireylerin evliliğe atfettikleri anlamı yarattığı düşünülen etkenler arasında yer alan; Yaş, cinsiyet, eğitim, meslek, gelir vb temel sosyo-demografik değişkenlerin ise bireylerin evlilik konusunda zihinlerindeki temsilleri belirleyen odak faktörler olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada evlilik sürecinin iyi yönetilmesinde ve sağlıklı evliliklerin yapılandırılmasında önemli bir yeri olan evliliğe dair, kişilerin evliliğe yükledikleri anlamın sosyo-demografik değişkenler ölçütünde, evlilik deneyimi yaşamış ve bu deneyimi hiç

yaşamamış bireyler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, başarısız bir evlilik yaparak boşananların evliliğe yükledikleri anlam ile bu deneyimi hiç yaşamamış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam arasında bir farkın olup olmadığı ve böylelikle geçirilen bir evlilik sürecinin evliliğe yüklenen anlamı değiştirip değiştirmediği irdelenmektedir. Bu çalışmanın evlilik kurumuna ait dayatmalar (genellemeler) yerine, daha kişisel ve gerçekçi beklentiler oluşturulması konusunda özellikle “Aile Danışmanlığı” mesleğinde danışanların, “evliliğe yüklenen anlam” değerlendirmesi boyutunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yukarıda sözü edilen amaç ve önem doğrultusunda tasarlanan araştırmanın ana iki sorusu bulunmaktadır.

- Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, evliliğe yükledikleri anlam arasında bir fark var mıdır?
- Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, sosyo-demografik profilleri evliliğe yükledikleri anlamda etkili midir?

Bu ana sorulara eşlik eden alt sorular ise ise şu şekilde sıralanabilir;

- Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, evliliğe yüklediği anlam arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, cinsiyetlerine göre evliliğe yüklediği anlam arasında bir ilişki var mıdır?
- Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, evliliğe yükledikleri anlam yaşa göre farklılık gösterir mi?
- Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, eğitim durumları ile evliliğe yükledikleri anlam arasında bir ilişki var mıdır?
- Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, çalışıp çalışmamaları evliliğe yükledikleri anlamı farklılaştırmakta mıdır?
- Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, meslekleri ile evliliğe yükledikleri anlam arasında bir ilişki var mıdır?

- Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, gelir durumları ile evliliğe yükledikleri anlam, arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, yaşadıkları ortama göre evliliğe yüklediği anlam arasında anlamlı fark bulunmakta mıdır?

1.2 Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evreni; İstanbul İli Bakırköy ilçesidir. Belirlenen evren içinde hiç evlenmemiş 81 kişi ve evlenip boşanmış 100 kişiye ulaşılmıştır. Kartopu örneklem tekniği kullanılarak ulaşılan katılımcılara; Bilgilendirilmiş onam formu ile sosyo-demografik form ve ölçek soruları uygulanmıştır. Her bir görüşme yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

1.3 Araştırmanın Veri Analizi

Çalışmada elde edilen bulguların değerlendirilmesinde, istatistiksel analizler için SPSS 21.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerden frekans, yüzde, ortalama, standart sapmadan yararlanılarak verilerin değerlendirmesi yapılmıştır. İki grup durumunda, normal dağılım gösteren parametrelerin gruplar arası karşılaştırılmalarında bağımsız örnekler (independent samples) t testi, ikiden fazla grup durumunda, normal dağılım gösteren parametrelerin gruplar arası karşılaştırılmalarında tek yönlü (one way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey testi kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

1.4 Araştırmanın Sayıtları

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin, araştırmanın amacını karşıladığı ve araştırmanın, ana sorusuna yanıt verebilir nitelikte olduğu, örneklemin, evreni temsil ettiği ve örnekleme yer alan katılımcıların ölçek ifadelerine doğru ve samimi görüş bildirdikleri varsayılmaktadır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek ifadeleri, bu ifadelere belirtilen görüşler, araştırmanın sorusu ve alt soruları ile bunlara ilişkin yapılan analizlerin sonuçları ile sınırlıdır. Araştırmanın belirli bir il'in belirli bir bölgesinde belli sayıda ki katılımcı ile gerçekleşmiş olması bu araştırmanın sınırlı yanlarından biridir. Bu nedenle aynı konuda veya benzer araştırmaların Türkiye genelinde bölgesel farklılıklar boyutunda ve kırsal-kentsel ayrımında yapılması konu hakkında daha derinlemesine ve geniş bir veri sağlayarak literatüre evliliğin anlamı üzerine önemli katkılar sağlayacaktır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Aile ve Ailenin Özellikleri

Evlilik, iki yetişkin insan arasında gerçekleşen, toplumca tanınan ve onaylanan bir birliktelik iken bu birlikteliğin kurumsallaşmış hali aileyi yaratmaktadır.

Türk Dil Kurumu'na göre aile; evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük topluluk şeklinde tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>, 26.08.2019). Bir başka tanımda ise aile; birbirleri arasında kan bağı, evlilik, çocuk gibi bağlarla bir araya gelen kişilerin oluşturmuş olduğu toplumun devamlılığını sağlayan sosyal bir birim olarak tarif edilerek, evlilik bağı ile kurulan toplumsal bir sistem ve toplumun en küçük ve en önemli birimi olarak anlatılmaktadır (Celkan, 1991: 70).

Aile konusunda yapılmış bir başka tanım ise; ailenin evlilikle başlayıp, kurucularının ölümüne kadar devam eden dinamik bir yapı ve süreç olarak farklı fonksiyonları ifade etmekte olduğunu söylemektedir. Durağan olmayan bu sosyal yapı, belli aşamalardan geçerken aynı zamanda topluma yeni üyeler kazandırmakta ve bu yeni üyelerle toplum arasında gerçekleşen iletişim sorumluluğunu üstlenerek devam etmektedir (Özdemir, Vatandaş, Torlak, 2009: 7).

Bayer (2013)'e göre aile; kişinin doğduğu andan itibaren içinde yaşadığı, yaşamını sürdürebilmesi için gereken bakımın verildiği ve desteğin alındığı sosyal bir ortamdır (Bayer, 2013: 102). Celkan (1991)'in belirttiğine göre aile, bir evlenme sözleşmesiyle başlar. Eşine karşı duyulan sahiplenme, kıskançlık, sadece kendini düşünme, mal ve mülk sahibi olma, kendi iradesini sınırlandırma gibi desenler ise evliliğin tezahürüdür. İlk başta biyolojik temellere dayanan aile sistemi, ilerleyen zamanlarda sosyal bir kurum olarak çeşitli fonksiyonları ve sorumlulukları üstlenmiştir. Bunlar; nüfusun çoğaltılması ve yenilenmesi,

ekonomik, biyolojik, duygusal ve psikolojik olarak tatmin, çocukları sosyalleştirmedir (Celkan, 1991: 71-77).

Duman (2012)'a göre, evrensel bir aile tanımı bulunmamakta ve belirlenen aile tipleri de kesin bir kategori oluşturmamaktadır (Duman, 2012: 39). Ancak yine de aile konusunda yapılmış birçok tanım bulunmaktadır. UNİCEF tarafından yapılan bir tanıma göre; "Aile, cemiyetin tabii ve temel unsurudur, cemiyet ve devlet tarafından korunmak hakkını haizdir" şeklindedir (UNİCEF, 2004, Madde 16-3).

Yapılan birçok çalışma, ailenin kendi içinde karakteristik bazı özelliklere ve işlevlere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu işlevler ve özellikler şunlardır:

- Aile evrensel bir yapıdır; geçmişten günümüze gelen, durağan olmayan bir yapısı bulunmaktadır.
- Duygusal ve manevi temele dayalı bir yapıya sahiptir.
- Aile sistemlerden oluşur. Bu sistemler; eş, ebeveyn ve kardeş alt sistemlerinden oluşur.
- Aile, bünyesinde bulunan bireyleri şekillendirme özelliğine sahiptir.
- Aile, içerisinde bulunduğu toplumu oluşturan temel bir yapıdır.
- Ailedeki her üyenin belirli görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.
- Her ailenin kendine ait kuralları ve özellikleri bulunmaktadır.
- Aile, hem sürekli hem geçici bir yapıya sahiptir.
- Ailenin kapsamı sınırlıdır. Her aile içinde bulunan bireyleri ve o bireylerin akrabalarını kapsar (Gökçe, 1976: 55).
- Ailenin temel işlevleri:
  - Biyolojik işlev: Cinsel doyum sağlama, çocuk yapma, yetiştirme ve kendi nesillerini devam ettirme.
  - Psikolojik işlev: Sevgi, saygı ve sığınma gibi psikolojik ihtiyaçlarının tatmin edilmesi.

- Eğitim işlevi: Çocuk öncelikle ailede almış olduğu eğitimle yaşama başlar ve bunun doğrultusunda eğitime ve mesleğe yönlendirilir.
- Toplumsal işlev: Bireylerin sosyal ilişkiler kurmasına yardım ederek aile üyelerinin sosyalleşmesini sağlama.
- Kültürel işlev: Çocuğun hayatta ilk deneyimini kazandığı, ana dilini, kültürünü, ilk bilgilerini edindiği yer ailedir.
- Ekonomik işlev: Ailenin ekonomik işlevini üretim ve tüketim belirler (Kır, 2011: 381).

2.1.1 Aile tipleri

Aile, insanlığın tarihi kadar eski önemli bir kurumdur. Aile; yapısı, görev ve sorumlulukları itibariyle, bölgeden bölgeye, toplumdaki topluma ve kültürden kültüre farklılıklar gösterebilen sosyal bir kurumdur. Bu farklılıklara bağlı olarak tarihsel süreç içerisinde çeşitli aile biçimleri ortaya çıkmıştır (Gökçe, 1976: 56). Bu bağlamda aile tipleri otoriteye, büyüklüğüne, yerleşim yerine göre sınıflandırılabilir.

2.1.1.1 Otoriteye göre aile tipleri

Otorite; kavram olarak birey veya toplumu inandırarak onlar üzerinde sağlanan itaat ve yönetme gücüdür. Otoriteye göre aile tipleri, anne ve baba ailesi olarak ikiye ayrılmakta ve annenin ailesi ile annenin diğer akrabalarıyla birlikte yaşanan aile tipini oluşturmaktadır. Bu aile tipinde otorite annenin erkek kardeşinde toplanmaktadır. Evlilik biçimi ise egzogamidir (Gökçe, 1976: 56). İkincisi ise baba ailesidir. Baba ailesi, bölünmez asaba ve ataerkil aile olarak üç farklı düzlemde açıklanmaktadır (Gökçe, 1976: 57).

Baba ailesi, anne ailesinin evrilmesiyle oluşur. Anne ve babanın birlikte oturduğu baba ailesi, akrabalığın hem anne hem de baba soyuna dayandığı aile şeklidir. Baba aile modelinde, aile içi ilişkilerde anne ve baba eşit statülere sahiptir (Kocacık, 1986: 14). Bölünmez asaba, mülkiyet ortaklığı nedeniyle toprağa yerleşmiş ailelerde görülür. Baba tarafı önemli bir statüdedir. Ataerkil, ailede mutlak otorite babaya aittir. Baba otoritesini dinden almakta ve ailenin

mallarını dilediği gibi kullanabilmektedir. Erkek çocuğa sahip olmak da ailenin birinci görevidir (Gökçe, 1976: 60).

2.1.1.2 Büyüklüklerine göre

Aileler büyüklüklerine göre aile üyelerinin sayılarına göre sınıflandırılmış olup geniş aile ve küçük aile olmak üzere ikiye ayrılır.

Geniş aile; karı-koca, çocuklar, büyükanne, büyükbaba gibi çeşitli akrabaların aynı hanede yaşamasıdır. Geniş aile, genellikle kırsal veya geleneksel toplumlarda görülen aile tipidir. Aile içerisinde statüler eşit dağılmamıştır. İş bölümü cinsiyete göre yapılmıştır. Gelir durumları asgari durumda olup eğitim seviyeleri genellikle düşüktür. Akrabalık ve komşuluk ilişkileri güçlüdür. Aile içerisindeki bağlılık ve sadakat duyguları, kişisel özgürlükleri kısıtlayabilmektedir (Gökçe, 1976: 61).

Geniş aile, kendi içerisinde kök aile ve birleşik aile olmak üzere ayrılır (Gökçe, 1976: 62);

Kök aile; anne, baba, çocukları ve evli tek oğul ile oğlunun eşi ve çocuklarından oluşan aile biçimidir.

Birleşik aile ise; ailede yer alan bütün erkek kardeşler ve kardeşlerin eşleri, evli çocukları ve torunlarını kapsayan geniş aile biçimidir.

Küçük aile; çekirdek aile ve parçalanmış aile olarak ikiye ayrılır.

Çekirdek aile; sanayileşmiş ve modern toplumlarda görülen aile tipidir. Anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşur. Çekirdek aile, sanayileşme ve kentleşme sürecinin sonucudur (Hallaç vd. 2014: 143).

Parçalanmış aile; ebeveynlerin ayrı yaşama, boşanma, kayıp ve ölüm gibi nedenlerle, diğer aile üyelerinden bağımsız bir şekilde yaşamasıdır.

2.1.1.3 Yerleşim yerlerine göre

Aile tipleri; yerleşim yerine göre kırsal aile, gecekondü ailesi, kentsel aile şeklinde sınıflandırılabilir.

Kırsal aile; sosyal denetim ve dayanışmanın güçlü olduğu, ailenin ekonomik olarak birlikte çalıştığı bir birimdir. Kırsal alanda ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bu nedenle neredeyse aile üyelerinin tamamı iş

bölümüne katılır (Tosun, 2018). Genel olarak geniş aile şeklinde yaşanmakta ve erkeğin ve erkek çocuğun önemli olduğu ataerkil bir yapıdan oluşmaktadır. Kırsal ailede geleneklere bağımlılık fazladır. Bu ailelerde eşler romantikliğe ve duygusallığa kent aileleri kadar önem vermezler. Ailelerde ayrılmalar, anlaşmazlıklar çok fazla yer almaz.

Gecekondu ailesi tarifine bakıldığında ise kırsal alanda toprakların bölünmesi, makineli tarıma geçilmesi gibi nedenlerle kente göç hızlandığı ve göç eden ailelerin çoğunlukla kenar mahallelerde gecekonducularda, izinsiz, imar mevzuatına aykırı yapılarda oturdukları söylenebilir. Köy ile kent arasında bir geçiş olan gecekondu aileleri, kendilerini kentli konuma getirmek için büyük çaba harcarlar (Doğan vd, 2009: 42). Gecekondu, kır ile şehir arasına sıkışmış bir yapıdır. Gecekondu, kabul edilmiş bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olacak şekilde yapıyı gerçekleştiren, kamusal veya tüzel kişilerin toprakları üzerine, toprak sahibinin istek ve bilgisi dışında, bakımsız ve onarımsız olarak yapılan barınak türüdür.

Kent aileleri ise ekonomik olarak tarım dışı alan olan sanayi ve hizmet sektörüyle ilgilenen; anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan çekirdek aile tipinde ki ailedir. Çocuğun genellikle aileye bağımlı olduğu, aile içi otoritenin eşit bir dağılım gösterdiği aile tipidir (Tosun, 2018). Kent ailesinde yerel ve geleneksel değerlerin çoğunlukla yerini ulusal ya da evrensel değerler almıştır.

2.1.2 Ailenin tarihçesi

Aile yapısı itibariyle çok boyutlu bir olgudur, haliyle bu olgunun tarihçesi incelenirken antropoloji, tarih ve sosyoloji alanlarının çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır. 19.yüzyılda ailenin oluşum temelinde ekonomik yapıların ve teknolojik ilerlemelerin olduğu kabul edilmektedir. Kabul edilen bu yaklaşımlar ailenin temelinin oluşmasında ileri sürülen cinsel yaşamın serbest olması durumunun ilerleyen süreçte tek eşli aileye dönüştüğü şeklinde bir değerlendirme ölçütü geliştirmiştir (Epik, 2016: 95).

Morgan; İlk çağlarda aile yapısını oluşturan kuralların dışında kesin olarak cinsel yaşamın serbest olmasıyla başlayan ilişki ağlarının dört farklı evreden günümüzdeki tek eşli aileye eriştiğini belirtilmektedir. Morgan'ın

değerlendirmeleri sonucunda ortaya çıkan bu değişim evreleri kandaş aile, ortaklaşa aile, iki başlı aile ve tek eşli aile biçimindedir (Morgan, 1986). İnsanlık tarihinin ilk evresinde cinsel yaşamın serbest olduğu dönemin yaşandığını ve daha sonrasında ise, toplumda kadınlara azımsanmayacak derecede saygı ve itibar gösterildiği anaerkil bir dönem yaşandığının altı çizilmektedir (Kır, 2011: 381).

Briffault, ise ilk aile yapılarının annenin hâkimiyeti altında olduğunu belirtmektedir. Burada anne, ailenin bütün ihtiyaçlarını karşılayan kişi konumundadır. Ayrıca tarımsal ve ekonomik değişimler, ilerleyen dönemlerde aile hâkimiyetinin babaya geçmesine neden olmaktadır (Briffault'tan aktaran: Gökçe, 1976: 63).

Toplumlar da aileler farklı şekillerde değişmiştir. Bu değişimler avcı, toplayıcı toplumda aile, tarım toplumunda aile, sanayi devrimi sürecinde aile ve kapitalist dönemde aile, modern toplumda ve günümüzde aile yapısı şeklinde incelenmektedir.

2.1.2.1 Avcı toplayıcı toplum yapısı ve aile

Tarihsel sürecin ilk evresi olarak bilinen avcı-toplayıcı toplumlarda (İlkel toplum) avlanma ve toplayıcılık şeklinde bir iş bölümü; toplumdaki ayrışmaların toplumsal bir kurum olarak tanımlanan aile içerisinde görülmesine olanak sağlamıştır (Epik, 2016: 99).

Bu evrede erkekler avcılık, kadınlar ise toplayıcılıkla uğraşmışlardır. Erkekler avlarını, kadınlar ise doğada bulunan canlı ve bitkileri toplayarak nesil devamlılıklarını sağlamaya çalışmışlardır. Burada toplanılan gıdaların paylaşılması ise ailenin bilinen ilk sosyal yapısını oluşturmaktadır. Bu durum süreç içerisinde ilk evlilik biçimlenmeleri ve sosyal yaşam biçimlerini meydana getirmekte ve aynı zamanda ilk defa ortaya çıkacak olan aile içinde egemenlik olgusunuda gündeme getirmektedir (Eyce, 2000: 227).

Avcı ve toplayıcı toplumlarda kadınların hem toplanılanları bir araya getirerek paylaşma hem de doğurganlık özelliğinden dolayı neslin devamının sağlanmasından ötürü farklı bir yere sahip oldukları görülmektedir. Kadınların topluma ve aileye bu fonksiyonel katkılarından dolayı avcı toplayıcı aileler daha çok anaerkil özellik taşımaktadır. Bu anlamda avcı toplayıcı toplum dönemi

aynı zamanda anaerkil dönem olarak da adlandırılmaktadır (Epik vd., 2017: 5-6). Avcı toplayıcı toplumlar yerleşik yaşama geçmeye başladıktan sonra tarım toplumu oluşmaya başlamıştır.

2.1.2.2 Tarım toplumu ve aile

Avcı toplayıcı toplumdan tarımsal üretime geçilen dönemde meydana gelen teknolojik gelişmeler, aile ve toplumsal yapıyı da değişime uğratmıştır. Tarımsal faaliyetler toplumu toprağa bağlı hale getirdiği için toplumlar yerleşik düzene geçmeye başlamışlardır. Daha sonrasında hayvanların evcilleştirilmesi ve ilerleyen dönemde maden çağının yaşanması bir önceki dönemde bulunan iş bölümü olgusunu tamamen değiştirmiştir (Yahyagil, 1998: 110).

Tarım toplumuna geçişle birlikte, üretiminin tüketimi geçmesi nedeniyle meydana gelen ürün artışlarına erkek sahip olmuş ve egemenlik erkeğe geçmiştir. Anaerkil dönemin tersine ailenin bulunacağı ortamı belirleyen erkek olmuştur (Can, 2013: 71). Böylelikle tarım toplumuna geçişle birlikte anaerkil yapıdan ataerkil yapıya geçilmiştir. 18.Yüzyılın ikinci yarısına kadar devam eden tarım toplumu, sanayi devrimi ve Fransız devriminden sonra sanayi toplumuna doğru evrilmiştir.

2.1.2.3 Sanayi toplumu ve aile

18.yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan sanayileşme hareketi, tarihte yaşanan en radikal dönüşümlerden biridir. Sanayileşme ile birlikte toplum yeniden yapılanmaya başlamış, ev ve işyeri birbirinden farklılaşmış ve aile üyelerinin her biri farklı dallarda çalışmaya başlamıştır (Can, 2013: 78).

Sanayi toplumu aşamasında toplumlar teknolojiyle tarım toplumuna kıyasla daha ilgili olmaya başlamış, bütün faaliyetlerinde olduğu gibi üretim faaliyetinde de teknoloji daha etkili bir konuma gelmiştir. Bu toplum yapısında üretim artık el tezgâhlarından makinelere geçmiş ve üretim seri bir şekilde ev dışındaki büyük fabrikalarda gerçekleştirilmeye başlamıştır. Toplumsal yapı da bu doğrultuda şekillenmeyi sürdürmüştür (Arklan ve Taşdemir, 2008: 70).

Bu gelişmelerle birlikte aile tipleri, geniş aile tipinden çekirdek aile tipine dönüşmeye başlamıştır. Bireylerde daha özgürlükçü davranışlar egemen olmaya başlamış ve topluma egemen olan kültürler çeşitli değişikliklerle devam ettirilmiştir (Yahyagil, 1998: 111).

2.1.2.4 Kapitalist toplum ve aile

Sanayi devriminden sonra toplumlar 19.yüzyılda kapitalist düzene geçmeye başlamıştır. Kapitalizm, üretim araçlarının büyük bölümünün özel girişimlere ait olduğu ve özel girişimciler tarafından işletildiği, ekonomik faaliyetlerin çok büyük bir bölümünün kar amacı güdülerek yapıldığı, arz ve talep dengesinden elde edilen gelir ve karın toplumun yararına olacak şekilde serbestçe belirlendiği, en temelinde mülkiyetin bireyselliğe dayandığı bir ekonomik sistemdir (Kasapoğlu, 2011: 10).

Kapitalizm 5 temel ilkeye dayanmaktadır. Bunlar: Özel mülkiyet, veraset kurumu, kar amacı, piyasa rekabeti ve ücretli işçiliktir.

Özel Mülkiyet;

Özel mülkiyet, kişiye ait mülkiyet sistemidir. Kapitalizmin temelinde serbest ticaret yer almaktadır ve özel mülkiyet anlayışı olmadan bu serbestlik yapılamaz.

Veraset Kurumu;

Veraset sistemi sayesinde bireyler, istediği kişilere veya soylarından birine mallarını miras bırakabilmektedir.

Kar Amacı;

Kurum ve kuruluşlar için kar elde etmek, para kazanmak, gelir elde etmek anlamına gelmektedir.

Piyasa Rekabeti;

Saf kapitalist ekonomi sistemlerinde rekabet, daha iyi mal ve hizmet üretmeye çalışmaktır.

Ücretli İşçilik;

Üretim araçlarını yöneten kişiler tarafından, çalışan halka ücret verilmesi ücretli işçiliğin anlatımıdır ([https:// konupara. com/akademi/ kapitalizm- ve- kapitalizmin- 5-temel- ilkesi-6854/](https://konupara.com/akademi/kapitalizm-ve-kapitalizmin-5-temel-ilkesi-6854/), 27/ 08/ 2019).

19.Yüzyıldan itibaren kapitalist üretim sürecinin yaygınlaşmasının sonucu olarak kırsal yapılar çözülmeye ve köyden kentlere göçle beraber kent nüfusu hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. Kentsel alanlarda informel ilişkilere dayalı

kişilerarası bağlılığın yerine biçimsel sosyal ilişkilerin yerleşmeye başladığı görülmüştür. Bunu yanı sıra kişiler arasındaki akrabalık bağları da zayıflamaya başlamıştır. Kapitalizmin ideolojik koşullama aracı olarak aile, kapitalizmin yeniden üretilmesinde de kullanılmıştır. Aile kendisi gibi çocuklarını da eğiterek, ucuz iş gücü yetiştirerek kapitalizmin varlığının devamına katkıda bulunmaya başlamıştır (Kasapoğlu, 2011: 11).

Yaşanan süreçte geniş aile ortadan kalkmaya başlamış, kapitalist sisteme uygun çekirdek aile yapısı yaygınlaşmış ve kadının ailedeki ve toplumdaki statüsü değişmeye başlamıştır. Kapitalist üretim sistemindeki emek ihtiyacının karşılanması için kadınların hem evde hem de ev dışında çalışmasına ihtiyaç duyulmuştur.

2.1.2.5 Modern toplum ve aile

Modern toplumlarda görülen aile yapısı çekirdek ailedir. Modern toplumda aile, eşitlikçi aile tipine doğru evrilmiştir. Bu süreçte bireylerin toplum ve aile içindeki rol ve statülerinde değişimler yaşanmaya başlamıştır. Geleneksel toplum düzeninde erkeğe yüklenmiş olan roller, modern toplumla birlikte farklılaşmaya başlamıştır. Kadın rasyonel düşünceye sahip olmaya başlamış ve kadınlara aile içerisinde erkeklerle eşit haklara sahip olma doğrultusunda yeni işlevler yüklenmiştir.

Akgün (2010)'e göre, modern birey; aileyi yaşamdaki sonsuz özgürlüğüne bir engel olarak düşünmektedir. Farklı kuşaklar arasında yaşanan çatışma, gençleri aile ortamından uzaklaştırmakta ve aileye karşı bir duruş ortaya koymaktadır (Forum.memurlar.net, 2010).

2.1.2.6 Günümüzde aile

Toplumların değişmesiyle; evlenme ve ailelerin üye sayılarında azalma, evlilik yaşında ki değişimle birlikte daha ileri yaşlarda gerçekleşen ilk doğumlar, evlilik dışı birliktelikler ve evlilik dışı doğurganlıklarda belirgin artışlar yaşanmaktadır. Değişen toplum yapısı aileyi farklılaştırarak aile türlerinin çeşitliliği artırmıştır. Bağımsız çekirdek aile, nikâhsız birlikte yaşayan çiftler, karışık aile, tek ebeveynli aileler, aynı cinsiyete sahip eşcinsel bireylerin yapmış oldukları alternatif evliliklerden oluşan çeşitli evlilik tipleriyle birlikte boşanma oranlarında ve etik kaygılarda da artış yaşanmıştır (Şentürk, 2008: 30). İlerleyen

her yüzyılda toplumların ve ailelerin yapısında, işleyişinde ve fonksiyonlarında farklılaşmalar meydana gelmiştir (Eroğlu ve Topkaya, 2019: 182). Bir çok çalışmada toplumsal değişim ve teknolojik gelişmelerle beraber geniş aile yapısının yerine çekirdek aile aldığı, akrabalar ve ailedeki bireyler arasındaki ilişkinin bu süreçten olumsuz etkilendiği ortaya konmuştur (Çalışkan ve Özbay, 2015: 443).

2.2 Evlilik

Tezer'e göre evlilik, hukuksal olarak da, onaylanan iki kişinin; yasal, duygusal ve ekonomik olarak hayatlarını birleştirmesi ve toplum tarafından benimsenen, kendine ait çeşitli sınırları olan toplumsal bir kurumdur (Tezer, 1994: 57-94). Kısa bir tanımla evlilik; geçmiş deneyimleri, yetiştikleri aile yapıları ile kültürel ve ekonomik düzeyleri farklı olan iki kişinin hayatlarını birleştirmeye karar vermesi de denilebilir.

Evliliği etkileyen faktörlerin çeşitliliği, her evliliği kendi içinde ve içinde bulunduğu topluma göre, değerlendirmeyi gerektirmektedir. Evlilik, her ne kadar içinde bulunulan topluma göre şekillense de, genel olarak işlevleri, bütün toplumlar için hep aynı kalmaktadır. Ancak evliliğin değerleri, toplumların kendi kültürlerinin bir uzantısı olsa da, her birey kendi tutum ve beklentilerini evliliğe taşımaktadır.

Evlilikte uyum ise; farklı kişilik özelliklerine sahip kişilerin sürekli devinim içinde olan toplumsal koşullara uyum sağlamaları, yaşadıkları problemleri uzlaşarak çözmeleri, birbirleriyle olumlu bir şekilde iletişim kurmaları, aralarında sağlıklı bir etkileşim sisteminin olması, mutlu olma ve ortak hedeflere erişim için kurmuş oldukları birliktelik olarak tanımlanmıştır. Evlilikte eşlerin aralarındaki uyumun oluşması; kişilerin mutlu, iyi, huzurlu bir aile ortamı oluşturmasını etkileyen önemli bir faktör olarak yer almaktadır. Bireyler, sahip oldukları veya sonradan kazanmış oldukları iletişim becerileri ve etkileşim güçleri ile evliliklerini uyumlu ya da uyumsuz düzeye taşıyabilirler. Ulaşmış oldukları bu düzey onların evlilikten elde edecekleri doyumun, huzurun, sevginin ve mutluluk düzeyini etkilemektedir (Kaya ve Cin, 2019: 701-714). Yapılan birçok çalışma da; evlilikte benzer kişilik özelliklerine sahip olan eşlerin, evlilik uyumlarının ve evlilik doyumlarının; kişilikleri birbirinden

farklı olan çiftlerden daha fazla olduğu bulunmuştur (Yıldırım ve Canatan, 2009). Farklı özelliklere sahip çiftler genellikle birbirlerini tamamlar fonksiyonlarda ve rollerde olabilmektedir. Evlilik uyumu çoğu zaman evlilik mutluluğu ile beraber cinsel olarak doyum, eşler arasında olumlu iletişim örüntüleri ve eğer yeniden evlenilecek olursa yine aynı kişiyle evlenme isteği gibi çeşitli evlilik uyumu ölçütleriyle belirlenmektedir (Collins ve Coltrone 1991: 502-504).

2.2.1 Evliliğin tarihçesi

Önceki bölümlerde de açıklandığı üzere günümüzdeki ailenin rol ve kuralları belirlenmiş “evlilik” temeline dayanan yapısı, yaklaşık 4000 yıllık bir geçmişe sahiptir (Özgüven, 2009: 25). Tarihsel süreç içinde aile kavramının tanımı, yapısı, türleri, sorumlulukları, kapsamı ve işlevleri, üretim ilişkilerindeki değişimlere bağlı olarak, evlilik kurumu da değişime uğramıştır (Köse, 2016: 15-16).

Avcı ve toplayıcı toplumlarda evlilik, birlikte yaşama, saldırılara karşı korunma, savunma, beslenme ihtiyacını karşılama, çoğalma amacıyla yapılmış olup dinsel ve sosyal nedenlere dayanıyordu. Bu topluluklarda kadın önemli bir statüde yer alıp; aileler genellikle anaerkil bir yapıya sahip olmuştur (Aydın, 2013: 74).

Tarım toplumlarında, üretim sürecinde baba önemli bir rol üstlendiği için, baba kimliği öne çıkarak güçlenmiştir ve geniş aile tipi ortaya çıkmaya başlamıştır. Avcı ve toplayıcı toplumlarda kabul gören anaerkil yapı yerini ataerkil yapıya bırakmıştır (Duman, 2012: 39).

Sanayi devriminden sonra aile yapısında büyük bir değişim meydana gelmeye başlamıştır. Aileler kentlere göç etmiş ve çeşitli koşullar gereği çekirdek aile yapısı oluşmaya başlamıştır. Kentlerde hızlı nüfus artışı nedeniyle sağlıklı bir yapılaşma olan gecekondu alanları meydana gelerek yaygınlaşmıştır. Sanayi toplumlarının gelişmeye başlamasıyla birlikte hizmet sektörü de gelişmeye başlayıp toplumun yaygın ekonomik sistemi sanayi ve hizmet sektörüne bağlanmıştır.

Sanayi sonrası dönemde kadının iş hayatına aktif bir şekilde katılımı ile aile içi ilişkilerde rollerin kapsamında da değişimler meydana gelmiştir. Evliliklerde

özgürleşme artmış ve az çocuğa sahip çekirdek aile tipi yaygınlaşmıştır. Aile içerisinde işbölümü paylaşımı artmış, erkekle kadın eşit statüde yer almıştır.

2.2.2 Evlilik tipleri

Evlilik ve aile çeşitleri beş başlık altında sınıflandırılabilir. Bunlar; Oturulan yer, eş sayısı, eşin seçildiği grup otorite ilişkileri, soy ve secere şeklinde sınıflandırılabilir (Kul, 2019 :17).

2.2.2.1 Oturulan yere göre evlilik

Evliliğin oturulan yere göre ayrımında; matrilokal, patrilokal, neolokal, bilokal olmak üzere 4 grup bulunmaktadır.

Matrilokal, yapılan evliliğin, evlenen erkeğin, kadının ailesinin yanında yaşamaya başlamasıyla yapılan evlilik türüdür.

Patrilokal, evlenen kadının, erkeğin ailesinin yanında yaşamaya başlamasıyla oluşur.

Neolokal, evlenen çiftin ailelerinden bağımsız kendilerine ev açmalarıdır.

Bilokal, hem erkeğin hem kadının ailesinin yanında yaşadığı bir türdür ve göçebe toplumlarda görülür (Merter, 1990: 19; Bağlı/Sever, 2005: 12; Güneş, 2011:30' den aktaran Aksan, 2016: 158).

2.2.2.2 Eş sayısına göre evlilik

Bu tür evliliklerde toplumlar hem erkek hem kadın açısından eş sayısına göre; monogami ve poligami olarak 2'ye ayrılır:

Monogami, tek eşle yapılan evliliktir. Günümüzde modern topluluklarda yaygın olan evlilik biçimidir.

Poligami, erkek veya kadının aynı anda birden fazla eşle evlenmesidir. İki farklı şekli bulunmaktadır. Poliandri, çok sık rastlanan bir durum olmayıp, bir kadının aynı anda birden fazla erkekle evlenmesidir. Polijini, bir erkeğin, aynı anda birden fazla kadınla evlenmesidir (Gökçen, 2016: 93-94).

2.2.2.3 Eşin seçildiği gruba göre evlilik

Endogami ve egzogami olmak üzere ikiye ayrılır:

Endogami, kadın veya erkeğin buldukları grubun içinden biriyle evlenmesiyle oluşan evlilik biçimidir.

Egzogami, kadın veya erkeğin içerisinde buldukları grubun dışından biriyle evlenmesidir.

2.2.2.4 Otorite ilişkilerine göre evlilik

Atarerkil ve anaerkil olmak üzere ikiye ayrılır:

Ataerkil aile; evliliklerde kocanın üstünlüğünün olduğu ailelerdir. Tarım toplumundan sonra görülmeye başlamıştır.

Anaerkil aile, evliliklerde kadının üstün olması durumudur. İnsanın ilk evresinde aile, anaerkil bir yapıdadır (Gökçen, 2016: 95).

2.2.2.5 Soy ve secereye göre evlilik

Soy üstünlüğüne dayanan bir ayrımdır. Patrilineal, matrilineal ve bilateral olmak üzere üçe ayrılır; Patrilineal (patrilineal), baba soyuna dayanır. Matrilineal (matrilineal), anne soyuna dayanmaktadır. Bilateral ise her iki tarafın eşit olması durumudur (Dündar, 2018: 47).

2.2.3 Evlilikte roller

Ailenin temel rolleri; Kaynakları sağlamaya yönelik roller; sosyalleşmeye dönük olarak, çocuğu yetiştirme ve eşi veya çocuğu desteklemeye yönelik roller. Yaşam becerilerini geliştirmeye dönük; fiziksel, ruhsal ve sosyal roller. Evdeki sohbet ve muhabbet ortamının devamı, aile sisteminin sürdürülmesine dair roller ve kadın ile erkeğin duygusal ilişkisine ve tatminine yönelik roller şeklinde sıralanabilir. Bu roller ve sorumluluklar; ailelerde farklılıklar gösterebilmektedir (Gürçan, 2007: 100).

Evlilikte toplumsal cinsiyet temelinde, her bireyin kendine ait çeşitli rolleri bulunmaktadır. Bunlar kadın için anne ve eş; erkek için baba ve eş olmak gibi rollerdir (Ergeshkyzy, 2012: 82). Evlenen bireyler, yaşamları boyunca birbirlerine eşlik edecek kişi ile hayatlarını birleştirme kararı aldıkları için evliliğe ait ilk rol “eş olma” rolüdür.

Evlilikte kişilere yüklenen roller zamanla değişime uğramaktadır. İlkel toplumlarda erkeğin rolü; karısı ve çocuklarını, olası saldırı ve tehlikelerden

korumak, savunma yapmak ve geçimlerini sağlamaktan ibaretken. Modern toplumlarda bu rollere; çocuğunun eğitimine destek olmak, evdeki iş bölümünde yer almak, ailesini sosyal ve kültürel olarak daha iyi bir düzeye yükseltmek, eşine destek olmak gibi çeşitli roller ilave edilmiştir. Kadının rolü ilkel toplumlarda doğurganlık ve evin işini yapmakken; Modern toplumlarda bu rollere ek olarak para kazanmak, eğitim sahibi olup çocuğuna belli düzeyde eğitim verebilmek, iyi bir anne ve eş olmak, çocuğun psiko-sosyal eğitimine ve ev içi çeşitli konularda destek olmak gibi farklı roller eklenmiştir (Demirtaş, 2004: 38).

Evliliklerde kadın ve erkeğin evliliğe ve çocuklarına karşı rolleri olduğu gibi çocukların da anne ve babalarına karşı çeşitli rolleri bulunmaktadır. Bu rollerin kapsamı aileden aileye, kültürden kültüre ve toplumdan topluma değişiklik göstermektedir.

2.2.4 Evlilik uyumu

Evlilikte uyum; farklı kişilik özelliklerine sahip kişilerin, sürekli devinim içinde olan toplumsal koşullara ve değişmelere uyum sağlamaları, yaşadıkları problemleri uzlaşarak çözmeleri, birbirleriyle olumlu bir şekilde iletişim kurmaları, aralarında sağlıklı bir etkileşim sisteminin olması, mutlu olmak ve ortak hedeflere erişmek için kurmuş oldukları birliktelik olarak tanımlanmıştır (Kaya ve Cin, 2019: 702). Evlilikte eşlerin aralarındaki uyumun oluşması, evliliklerinde kişilerin mutlu, iyi, huzurlu bir aile ortamı oluşmasını etkileyen önemli bir faktör olarak yer almaktadır.

Evlilik uyumunu etkileyen bazı faktörle bulunmaktadır. Bunlardan birisi evliliğin süresidir. Bireyler, sahip oldukları veya sonradan kazanmış oldukları iletişim becerileri ve etkileşim güçleri ile evliliklerini uyumlu ya da uyumsuz düzeye taşıyabilirler. Ulaşmış oldukları bu düzey onların evlilikten elde edecekleri doyumun, huzurun, sevginin ve mutluluğun düzeyini etkilemektedir (Kaya ve Cin, 2019: 703).

Yapılan birçok çalışmada, evlilikte benzer kişilik özelliklerine sahip olan eşlerin evlilik uyumlarının ve doyumlarının, kişilikleri birbirinden farklı olan eşlerden daha fazla olduğu bulunmuştur (Yıldırım, 2009: 74). Farklı özelliklere sahip

kişiler genellikle birbirlerini tamamlar fonksiyonlarda ve rollerde olabilmektedir.

Evlilik uyumu çoğu zaman evlilik mutluluğu ile beraber cinsel olarak doyum, eşler arasında olumlu iletişim örüntüleri ve eğer yeniden evlenilecek olursa yine aynı kişi ile evlenme isteği gibi çeşitli evlilik uyumu ölçütleriyle belirlenmektedir (Collins ve Coltrane, 1991: 45).

2.2.5 Türkiye de evlenme şekilleri

Toplumsal değişim süreçlerini etkileyen birçok unsur vardır. Her toplum kendi sürecini farklı yaşar. Türkiye'ye baktığımızda, bu değişim sürecinin kendi içinde farklı olduğu görülebilir. Kültürel etkileşimin fazla olduğu gelişmiş bölgeler ile kültürel etkileşimin daha az olduğu gelişmemiş bölgelerde evlenme şekilleri farklı olmaktadır. Sezen (2005)'in araştırmasına göre ülkemizde 33 evlilik türünün olduğu bilinmektedir. Bu evlenme şekillerinden günümüzde hala yaygın olarak görülen bazıları şunlardır (Sezen, 2005:186-193) :

Görücü Usulü Evlilik; Anadolu'da yaygın olan geleneksel bir evlilik biçimidir. Evlenecek gencin akrabalarının kız bakması sonucu; onay verdiği kişi ile evlenmesidir. Burada kızın güzelliğine, huyuna ve becerilerine bakılır. Ayrıca aileler ekonomik düzey ve gelenek görenek açısından denk olmayı göz önünde bulundurur. Burada "Davul bile dengi dengine kavramı" önemsenmektedir. Her iki tarafın ailesinin ve aile büyüklerinin izin vermesi ile evlilik gerçekleştirilmiş olur. Bu evlilik biçiminde anne-babalar, akrabalar, arkadaşlar hatta çevre de, bunu görev bilinci edinen kişiler tarafından bireylere evleneceği kişiyi bulmasında yardım edilmektedir (Çimen, 2007: 60). Görücü usulü evliliklerde, genel olarak aile bireylerinin ve çevrede ki tanıdıkların rolünün büyük olduğu görülmektedir.

Kız Kaçırarak (Düğünsüz) Evlilik; Evlenmek isteyen bireylerden birinin ailesi ya da her iki ailenin de evliliğe izin vermemesi sonucunda meydana gelen bir evlenme şeklidir. Baskıcı ebeveyn tutumlarının görüldüğü ailelerde görülebilmektedir. Diğer bir şekli ise kızın rızası olmadan zorla kaçırılmasıdır.

Taygeldi Evliliği; Çocuklu dul bir erkekle, çocuklu dul bir kadının, çocuklarının ve kendilerinin yaşamlarını birleştirerek evlenmesiyle meydana gelen evliliktir. Kadın ve erkeğin daha önceki evliliklerinden olan çocuklara "taygeldi" denir.

Bu evlilik türü yaygın olarak görülür ve toplumca desteklenir (Sezen, 2005: 187).

Kuma Getirme Evliliği; Eskiden yaygın olmasına rağmen günümüzde gelişmiş bölgelerde fazla rastlanmayan, gelişmemiş kırsal bölgelerde ise devam etmekte olduğu görülen bir evlenme şeklidir (Sezen, 2005: 187).

Yakın Akraba Evliliği; Türkiye de evli çiftlerin üçte birinin birbirleri ile yakın akraba oldukları ifade edilmekte ve akraba eşlerin % 80'inin kardeş çocukları oldukları belirtilmektedir (Timur, 1979: 127). 2012 yılında bu oran %23.3 olarak bildirilmiştir (TUİK 2012). Günümüzde eskisi gibi yaygın olmadığı görülsede hala bazı bölgelerde sık rastlanılan bir evlilik şeklidir.

Anlaşarak Evlenme; Sosyo-kültürel düzeyin yüksek olduğu kesimlerde, yaygın olarak görülen evlenme şeklidir. Çiftlerin belli bir süre arkadaşlık yaptıktan sonra birbirlerini tanıyarak gerçekleştirdikleri evlenme türüdür. Günümüzde sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik seviyesi yüksek bireyler bu şekilde evlilik yapmayı tercih etmektedir (Sezen, 2005: 193). Aksan (2016)'a göre evlilik türleri toplumun yapısına ve kültürüne göre farklılıklar içerebilmektedir. Günümüzde toplum yapısında genel olarak evliliğin duygusal boyutu ağır basmaktadır. Son zamanlarda ise bireyler tarafından daha çok aşk ve romantizm kavramlarına evlilik açısından önemli anlamlar yüklendiği görülmektedir (Aksan, 2016: 148).

Televizyon ve İnternet Evliliği; T.V kanallarında yayınlanan “Evlilik programları” ve internet “evlilik siteleri” yoluyla, kişinin aradığı eş özelliklerine uygun birini bularak evlenme şeklidir. Geleneksel evlilik biçimlerini ters düz eden bu durum, insanların evlilik ile ilgili birçok değer yargısını da tartışmaya açmaktadır (Kılıç ve Gündoğdu, 2017: 20).

2.3 Beklenti Kavramı ve Evlilik Beklentileri

Beklenti kavramı; bireyin, içerisinde bulunduğu ortamda algıladığı ve hissettiği ipuçlarının hangi durum ve olaylara neden olabileceği davranış ve bekleyişi olarak ifade edilebilir. Beklenti; bir olayın veya durumun sonunda istenenin, gerçekleşmesi ümit edilen bir olgudur ve çeşitli durumlar karşısında olması istenen, olması beklenen değerlerden oluşmaktadır (Demirtaş, 2004: 39).

Her toplumda ve hatta aynı toplumda yaşayan insanların beklentileri farklı boyutlarda ve farklı şekillerde olabilmektedir. Beklenti, kişilerin hayatlarının daha kaliteli olması için yapılan planların ara basamaklarıdır. Yanlış beklentiler yanlış hedeflere neden olabilir. Beklentiler sınıf ve hedef temeli olarak ikiye ayrılır. Sınıf temelli beklentiler, davranışsal ve kuralsal eğilime bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Davranışsal eğilime bağlı olan beklentiler, grup üyelerinin benzer davranışsal eğilimleri kabullenmesine ilişkin inanç ve düşünceyi yansıtır. Bu beklentiler, hedef kişinin ait olduğu grup üyeleri ile yaşanılmış olan olayların sonucunda ortaya konan kognitif çıkarsamalardır. Kuralsal beklentiler, koşulsal sınırlara, sahiptir ve topluma ait kural ve onayla ilgilidir. Kuralsal beklentiler, kişiye diğer bireyleri değerlendirip incelemek üzere bir beklenti çerçevesi sunar. Bazen insanlardan, sergilemesini umduğumuz davranış modelleri vardır. Eğer kişi umduğumuz bu davranışları sergilenmezse bir sosyal yaptırımla karşılaşabilir. Hedef temelli beklentiler ise aynı kişiye ilişkin geçmiş izlenimlerin genelleyiş derecesine göre farklılık gösterir (Demirtaş, 2004: 40).

Beklentiler insanların tercihleri ve yaşamlarını nasıl sürdürmeleri gerektiğini belirlemede önemli bir etkidir. Evlilikte her bireyin beklentileri farklı olabilmektedir. Bazı bireyler, evlilikten sadece neslin devamı olarak beklenti içerisine girerken bazı bireyler mutlu ve özgür bir yaşam beklentisi olarak evliliği düşünmektedir. Beklentiler yüksek olup karşılanamaması durumunda hayal kırıklığı yaşanmaktadır. Bu yüzden gerçekçi beklentilere sahip olmayan kişiler hayal kırıklıkları yaşayarak umutsuzluğa düşebilirler.

Beklentiler, ortaya koydukları sonuçları nedeniyle de önemli bir konuma sahiptir. Beklentilerin davranışa (hem algılayan kişinin kendine ait davranışlarına hem de hedef kişiye ait davranışlara) ve duyguya yön verme gücü bulunur (Demirtaş, 2004: 41).

2.3.1 Kişisel beklentiler

Kişisel beklentiler, kişinin kendi gelişim potansiyelinin oluşması ve istikrar sağlaması için gerekli örüntülerden oluşmaktadır. Kişisel beklentiler, yaşamı etkileyen düşünce ve çalışma biçimleridir. Değişen sosyal ve ekonomik koşullarda birlikte kişilerin beklentileri değişmektedir. Bu beklentiler bazen daralıp bazen genişlemektedir. Her birey yaşama ve kendisine ait farklı

beklentiler içerir. Bu beklentileri etkileyen birçok farklı faktör bulunmaktadır (Akkaya, 2018: 157-160).

2.3.1.1 Kişisel beklentileri etkileyen unsurlar

Kişisel beklentileri etkileyen unsurlar; aile, yaş, eğitim, cinsiyet, kişisel deneyimler ve coğrafyadır. Her toplumda hatta her kişide beklentiler farklı boyutlarda ve farklı şekillerde kişiyi etkiler. Bireylerin beklentilerinin sınırlarını doğru bir şekilde ayarlaması gerekir. Beklentilerin ütopyaya dönüşmemesi önemli bir konudur. Bu anlamda kişisel beklentileri etkileyen unsurlar şu şekilde sıralanabilir (Çelik, 2006: 60-65):

Aile: Her bireyin içinde büyüyüp geliştiği aile yapısı farklı olduğundan kişilerin kendilerinden ve başkalarından duyduğu beklentilerde çok çeşitlidir. Birey belli bir yaşa kadar ailesinin beklentilerine göre hareket eder. Bazen bu hareketler bireyi mutsuz kılar ama aile tarafından soyutlanmamak için kendisinden beklenilene yerine getirir. Aile üyelerinin arasındaki beklentilerin sağlıklı olması için ortak bir zemin olması gerekir.

Yaş: İnsanlar her yaşta farklı düşünce yapısına sahip oldukları için farklı yaş gruplarında farklı beklentiler oluşur. Bireyin çocukluk dönemindeki düşünceleri ile yetişkin olduğu dönemdeki düşünce ve duyguları arasında farklılık vardır.

Eğitim: Bireylerin eğitim seviyelerine göre hayata bakış açıları değiştiği için kendileri ve başkaları hakkında düşünceleri de değişir.

Cinsiyet: Biyolojik anlamda, kadın ve erkek olmak üzere iki tür cinsiyet vardır. Doğuştan bireyler bu cinsiyet türünden birine ait olarak doğarlar ve cinsiyetinin özelliğine uygun olarak yaşamaları beklenir. Bu özellik insanları çeşitli şekil ve boyutlarda etkilemekte ve bundan dolayı beklentiler oluşturulmaktadır. Kadınlar ve erkekler hayata karşı farklı açılardan bakar ve bu duruma bağlı olarak farklı düşüncelere sahip olabilirler. Aynı durumlardan farklı şekillerde etkilendikleri için durum veya olay karşısındaki beklentileri de farklıdır.

Kişisel deneyimler: Kişisel deneyim, bir insanın belli bir süreç içerisinde veya kişinin hayatı boyunca elde ettiği bilgilerin, deneyimlerin, geçirdiği olaylar karşısında kazandırdığı durumların tümüdür. Kişi geçmişten gelen tecrübe deneyimleriyle geleceğe yönelik beklenti tasarımlarını birleştirir. Her insan farklı hayatlarda, farklı kimliklerde ve farklı tarzlarda devam ettiği için elde

ettikleri deneyimler farklıdır ve bunun sonucunda da farklı bekleyişler içine girmektedirler (Akkaya, 2018: 161).

Coğrafya: İnsan yeryüzünde varoluşundan beri faaliyetlerini ve yaşadığı bölge üzerinde yaptığı değişiklikleri etrafındaki çevreyi algılama şekliyle ilişkili olarak gerçekleştirmiştir. Coğrafyanın insan hayatındaki etkisi tartışılmaz bir öneme ve değere sahiptir. İçinde bulunulan iklim, doğa, yeryüzü şekli, topoğrafik yapı ve mekân insanların duygu ve düşüncelerini etkilemektedir. Bu unsurlardan etkilenmiş olan insanların, geleceğe dair beklentileri de değişmektedir.

Toplum: İnsan, toplumsal bir varlık olduğu için toplum tarafından etkilenip şekillenmektedir. Bireyi etkileyen toplumda, aynı zamanda bireyler tarafından şekillenmiştir. Bu etkileşim sonucunda meydana gelen “toplumsal algı” bazende bireye yön verip bireyi sınırlandırmaktadır. Toplumun insanlar üzerinde ki baskısı nedeniyle bazı insanlar toplumun onayladığı şekilde düşünüp yaşamaya çalışır, bu durum bireyin kendi istek ve arzularının dışında seçimler yapmasına neden olur. Bazı insanlar ise toplum baskısına rağmen, aykırı olsa bile kendi istek ve arzuları doğrultusunda seçimler yapar bu durum bazı çevrelerce bireyin dışlanmasına neden olabilir.

Toplumsal beklentiler

Toplumsal beklentiler, bir toplum ya da topluluğun, üyelerinin her davranışlarının gelenek ve göreneklerle belirlenip toplumsal baskı ile yaptırımı bağlanmış olmasıdır. Toplumsal beklentiler, kişiyle ilgili üretmiş olduğumuz imajlardaki ilgilidir.

Toplum beklentisi, aynı zamanda bireyler, kurum ve kuruluşlar için, yani bütün olarak bir toplum için, insanların ne yapabileceğiyle ilgili özüm senerek içselleştirilmiş sosyal bir normdur (Hasegawa vd, 2007: 179).

2.4 Yükleme Kuramı

İnsanlığın var oluşundan bu yana akla gelen en temel sorulardan biri “neden” sorusudur. İnsanlar sürekli olarak bilmek; yani kendilerini, diğer insanları ve çevrelerinde olan bitenleri anlamak isterler (Weiner, 1979: 5). İnsanların bu bilme isteğinin ardındaki motivasyon ya da asıl amaç ise kişinin kendisini ve

çevresini etkili bir şekilde yönetebilmesidir (Kelley, 1971: 103). Schunk (2009) insanların bu bilgiye atıflar yoluyla ulaşmaya çalıştığını belirterek atıfları, ortaya çıkan sonuçların algılanan sebepleri olarak tanımlamıştır. Atıflarla ilgili daha birçok tanım bulunmakla beraber Manusov and Spitzberg (2008)' de atıfları; kendimizin ve başkalarının davranışlarının ardında neyin yattığını içsel (düşünme) ve dışsal (konuşma) olarak anlama ve yorumlama süreci şeklinde tanımlamışlardır. Benzer şekilde Kelley (1967)'de atıfların, yaşadığımız dünyadan nasıl anlam çıkardığımızla ilgili olduğunu öne sürmüştür. Atıf kuramı genel olarak; insanların kendilerinin ve diğer insanların davranışları için sistematik bir şekilde belli nedenlere yükleme yaptıklarını ve kişinin daha sonraki duygu ve davranışlarının yapmış oldukları bu atıflardan önemli ölçüde etkilendiğini öne sürer. Atıf konusundaki araştırmalar; atıf sürecinin nasıl işlediği konusundaki araştırmalar ve atıfların sonuçlarını ele alan çalışmalar olmak üzere iki boyutta sürdürülmektedir. İkinci boyuttaki araştırmalar atıfların saldırganlık, affedicilik gibi birçok farklı tutum üzerindeki ve romantik ilişkiler gibi kişiler arası ilişkiler üzerindeki etkisini ele alır (Kelley, 1967: 192).

İnsanlar gün içerisinde belki de yüzlerce kez atıfta bulunurlar ancak bu süreç o kadar otomatiktir ki çoğu zaman bunun farkına bile varmazlar. Birçok araştırmayla da ortaya konulduğu üzere atıf süreci; insanlar için çevrelerine uyum sağlayabilmeleri ve her gün karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilmeleri açısından hayati önem taşıyan bir süreçtir. Atıf sürecini kullanmak, bizi memnun eden bir sonuç elde ettiğimizde bunu nasıl elde ettiğimizi anlayarak aynı sonucu yeniden üretebilmemizi sağlayabilir. İstemediğimiz durumlar için de yine aynı süreci kullanır; bu duruma sebep olan faktörleri ve davranışları tespit eder ve bunlardan kaçınmaya çalışırız. Başka bir deyişle atıf süreci, insanlara ve olaylara verdiğimiz duygusal ve davranışsal tepkilerimizi şekillendirir (Kelley, 1971: 110).

Sosyal bir etkileşimle ilgili atıfta bulunurken, gözlemlediğimiz davranışın kişi ile ilgili bir neden mi (Kişinin inançları tutumları, kişilik özellikleri gibi) ? yoksa kişinin içinde bulunduğu durumla ilgili bir neden mi? Ortaya çıktığını anlamaya çalışırız. Davranışın sorumluluğunu kişi ile ilgili özelliklere yaptığımız atıflar "içsel atıf" olarak, içinde bulunulan durumla ilgili (sosyal

normlar, tehditler, para gibi) özelliklere yaptığımız atıflar da “dışsal atıf” olarak nitelendirilebilir (Atkinson vd. 2010: 75).

Weiner (1979) yükleme kuramı ile başarı ve başarısızlık durumlarında nasıl atıf yapıldığını açıklamaya çalışmıştır. Bu kurama göre insanlar başarı ya da başarısızlığı yetenek, çaba, görevin güçlüğü/ kolaylığı ve şans olmak üzere dört etkene yükleme eğilimindedirler. Bu dört etken ise değişmezlik, denetim odağı ve kontrol edilebilirlik olmak üzere üç boyutta değerlendirilir (Weiner, 1979: 9).

Değişmezlik boyutu, bir özelliğin zaman içinde değişme gösterip göstermediğine işaret eder. Yetenek ve işin güçlüğü (kolaylığı) değişmez etkenler olarak, çaba ve şans ise değişebilen etkenler olarak kabul edilir. Denetim odağı boyutu, kişisel ve çevresel faktörlere işaret eder; yetenek ve çaba kişisel etkenler olarak kabul edilirken, işin güçlüğü/ kolaylığı ve şans ise çevresel faktörler olarak kabul edilir. Kurama sonradan eklenen boyut olan kontrol edilebilirlik ise başarı ve başarısızlığa yol açan etkenlerin ne derece kişinin kontrolünde olduğunu ifade eder (Maden, 2015: 32).

Weiner (1985) değişmezlik boyutunu, içsel ve dışsal nedenleri tamamlayıcı bir unsur olarak öne sürmüştür ve yeterince çaba göstermediği için (değişebilir-içsel) başarısız olan insanların, yeteneği olmadığı için (değişmez-içsel) başarısız olan insanlardan daha olumsuz değerlendirildiğini göstermiştir. İnsanların başına gelebilen hastalık veya etiketlenme gibi durumları da analiz etmiş; böyle durumlarda kontrol edilebilirlik boyutunun atıfları etkilediğini bulmuştur. Örneğin insanlar kontrol edilebilir nedenlerden dolayı (riskli davranıştan dolayı hastalanma) başına olumsuz bir olay gelen kişilere, kontrol edilemeyen nedenlerden dolayı (genetik bir nedenden dolayı hastalanma) başına olumsuz bir olay gelen kişilerden daha çok kızmaktadırlar (Malle, 2011: 75).

2.4.1 Yükleme ile ilgili kuramlar

2.4.1.1 Heider (1958)’in yükleme kuramı

Atıf kuramının öncüsü olarak kabul edilen Heider ilk çalışmalarında öncelikle insanların dış dünyadaki nesnelere nasıl algıladıkları sorusunu cevaplamaya çalışmış, ilerleyen yıllarda ise sosyal etkileşim alanına yönelmiştir. Sosyal etkileşim sırasında insanların birbirlerini nasıl algıladıklarını; özellikle de

birbirlerinin davranışlarına nasıl anlam verdiklerini incelemeye başlamıştır. Heider (1958) bir şeye neyin neden olduğunu bulmak için “neden” sorusunu sorma ve yanıtlama sürecinin, temel evrensel bir insani eğilim olduğunu öne sürer (Manusov ve Spitzberg, 2008: 39). İnsanların tıpkı bir bilim adamı gibi yaşamlarında meydana gelen olayları tutarlı ve mantıklı bir şekilde yorumlamaya çalıştıklarını, bunu da olayları anlamak ve kontrol edebilmek amacıyla yaptıklarını savunur.

Heider (1958) insanların atıfları belli kurallara göre yaptıklarını ancak bunun bilinçli olarak farkında olmayabileceklerini öne sürer. İnsan davranışının bütün nedenlerinin “kişiyle ilgili (içsel) sebepler” (örneğin tezcanlılık gibi bir kişilik özelliği) ve “çevresel ya da durumsal (dışsal) sebepler” olarak iki kategoride algılandığını; olayları açıklarken ise genellikle tutarlı, değişmez nedenleri tercih etme eğiliminde olduğumuzu ileri sürer. Heider eylemlerin kasıtlı ya da kasıtsız olarak değerlendirilebileceğini belirterek “niyete” de işaret etmiştir. Kasıtlı, yani bir amaca yönelik olarak yapılan davranışları “kişisel”, kişiden kaynaklanmayan koşullardan dolayı gerçekleşen eylemleri (örneğin kalabalık bir ortamda birinin istemeden omzunuza çarpması) ise “kişisel olmayan durumlar” olarak adlandırmıştır. Bu durumda Heider’in içsel ve dışsal sebeplere vurgu yaparak atıfların nedensellik boyutuna işaret ettiği, niyete değinerek de sorumluluk boyutuna işaret ettiği söylenebilir (Manusov ve Spitzberg, 2008: 41).

Heider insanların atıfta bulunurken davranışı çevreleyen koşullara yeterince önem vermediklerini, karşılarındaki kişinin özellikleri ile ilgili aceleci sonuçlara vardıklarını savunur. Ross (1977) da bu duruma işaret etmiş; İnsanların dışsal atıftan çok içsel atıf yapma eğilimini “temel atıf hatası” olarak adlandırmıştır (Ross, 1977: 285).

Son olarak Heider insanların atıfta bulunurken kendilerinin gerçekçi (objektif) olduklarını varsaydıklarını ancak aslında yanlış (subjektif) değerlendirme yaptıklarının farkında olmadıklarını öne sürmüştür. Heider bu yanlış değerlendirmenin üç kaynağının olabileceğini ileri sürer: Öncelikle kişiler diğer insanların davranışları üzerinde bir etkilerinin olduğunu fark etmeyebilirler. İkinci olarak diğerlerinin durumu kendilerinden daha farklı değerlendiriyor olabileceğini fark etmeyebilirler. Son olarak da sosyal yansıtma yaparak diğer

insanların da kendileriyle aynı tutumlara sahip olduklarına inanabilirler (Halat, 2009: 38-40).

Heider'in kuramı atıf süreci ile ilgili merak uyandırmakla beraber hangi koşullarda içsel, hangi koşullarda dışsal yükleme yapılacağını açıklamamış, dolayısıyla araştırmalar için belirgin bir katkı sağlamamıştır.

2.4.1.2 Jones and Davis (1965)'in uyumlu çıkarım kuramı

Jones and Davis (1965) Heider'in varsayımlarını geliştirerek "From Acts to Dispositions: The Attribution Process in Person Perception" adlı makalede kuramlarının temel savlarını ortaya atmışlardır. Jones ve Davis (1965) "uyumlu çıkarımlar kuramında" (correspondent inferences), herhangi bir gözlemcinin belirli bir kişinin davranışını nasıl açıklamaya çalıştığı ile ilgilenir ve hangi koşullarda daha çok içsel (internal) atıf yaptığını açıklamaya çalışırlar. Buna göre insanlar, gözlemedikleri bir davranış ile bunun etkileri hakkındaki bilgiyi kullanarak, kişinin özellikleri ile uyumlu bir çıkarım yapmaya çalışırlar. Diğer bir deyişle bu kuram insanların, diğerlerinin gözlemlenebilen davranışlarını temel alarak onların tutum, yetenek, kişilik özellikleri gibi nispeten kalıcı özellikleri hakkında nasıl çıkarım yaptıklarını açıklamaya çalışır. Böylelikle kişinin gelecekteki davranışları hakkında tahminde bulunabilirler. Kısaca bu kuram kişilikle ilgili atıfların nasıl yapıldığıyla ilgilidir denilebilir. Uyumlu çıkarımlar kuramı eylemdeki hem nedensellik hem niyet (sorumluluk) boyutuna vurgu yapar (Jones ve Davis, 1965: 22).

Jones ve Davis (1965) insan davranışlarının, altta yatan kişilik özelliklerine işaret ettiğini savunurken bazı durumlarda insanların seçim şansının olmaması nedeniyle (örneğin bir satıcının işinden dolayı müşterilerine kibar ve cana yakın davranmaya çalışması) olduğundan farklı davranabileceğini de kabul ederler. Bu gibi durumlarda çıkarım yapabilmek için eylemlerin en çok bilgi verici olduğunu düşündüğümüz belli yönlerine dikkat edip diğer bazı yönlerini göz ardı ettiğimizi savunurlar. Buna göre Jones ve Davis (1965) uyumlu çıkarım yaparken beş bilgi kaynağından faydalandığını ifade eder (Jones ve Davis, 1965: 23).

Seçim: Eğer bir davranış özgür iradeyle seçildiyse, bunun kişinin içsel özellikleriyle ilgili daha çok bilgi verdiği düşünülür.

Kazara ya da Kasıtlı Davranış: Çevresel/ durumsal nedenlerle yapılan davranışlardan çok, kasıtlı olarak yapılan davranışlar kişiliğe atfedilir. Örneğin birisi kalabalık bir ortamda omzunuza çarptıysa bunu kabalık olarak değerlendirmezsiniz ancak kimsenin olmadığı bir ortamda bunu yaptıysa bu davranışı kişinin kaba, özensiz biri oluşuna atfedersiniz.

Sosyal İstenirlik: Benzer şekilde çıkarım yaparken sosyal istenilirliği yüksek olan davranışlardan çok, düşük olan davranışlara daha çok dikkat ederiz. Örneğin birisi bir hizmet aldığımızda bize kibar davrandıysa o insanın genelde kibar biri olabileceğine dair hemen bir çıkarım yapmazken, bize kaba davrandığında o insanın kaba olduğuna çabucak karar verebiliriz.

Ortak Olmayan Sonuçlar: İnsanlar belli bir eylemin sonuçlarını, alternatif bir davranışın sonuçlarıyla karşılaştırmaya eğilimlidirler. İki eylem arasında ne kadar az ortak etki varsa, bunu o kadar çok kişiyle ilgili özelliklere atfederiz. Örneğin bir erkek görünürde sosyal, ekonomik, eğitim düzeyi gibi birçok özelliği eşit düzeyde olan iki kadın arasından daha alımlı olanı seçtiyse, göremiyor olabileceğimiz diğer faktörleri göz ardı edip o erkeğin dış görünüşe daha çok önem verdiği kanaatine varabiliriz.

Hazla ilişki: Diğer kişinin davranışının bizimle ilgili önemli bir sonucu varsa; çıkarlarımızı iyi ya da kötü yönde etkiliyorsa, bize zarar verecek ya da faydası dokunacaksa bunu ikimizin de içinde bulunduğu dışsal/ durumsal sebeplerden çok kişisel özelliklere atfederiz. Örneğin; Hoşlandığımız birisi bizi mezuniyet balosuna davet ettiğinde; çıkacak başka birini bulamamış olabileceği ihtimalini göz ardı edip, bizden hoşlandığı için davet ettiğini yani bunun kasıtlı (intentional) bir davranış olduğunu kanaatine varabiliriz. Benzer şekilde işe gidiş saatimizle ilgili bize uyarıda bulunan yönetici ile ilgili olarak bunun o kişinin tüm çalışanlarda dikkat ettiği genel bir özellik olduğu ihtimalini göz ardı edip, bizimle kasıtlı olarak uğraştığını düşünebiliriz.

Kuramla ilgili araştırmalarda atıf sürecinde eylemi yapan kişi ve gözleyen kişi arasındaki farklılıklara da değinilmiştir. Jones ve Nisbet (1972), Heider (1958)'e benzer şekilde, eylemi gerçekleştiren kişilerin kendi davranışlarını yaygın çevresel koşullara yükleme eğiliminde olduklarını, gözlemcilerin ise aynı davranışı, eylemi yapan kişinin kalıcı kişisel özelliklerine yükleme eğiliminde olduklarını savunurlar. Heider bunu; Gözlemcinin eylemi yapan

kişinin içinde bulunduğu tüm çevresel koşulları görememesinden ve eylemi yapan kişinin farklı koşullarda farklı hareket ettiğini görmemiş olmasından kaynaklanabileceğini öne sürer. Jones ve Nisbet (1972), Heider (1958)'e ek olarak aktör ve gözlemci için ortamda elde edilebilen bilgilerin farklı olduğunu; Buna dayalı olarak da davranışın ortamda gözlemci için en belirgin, en göz alıcı uyaran olduğunu, bu sebeple davranışın kendisinin gözlemci için karar vermede en önemli etken haline geldiğini öne sürmüşlerdir (Jones ve Davis, 1965: 25).

2.4.1.3 Kelley'nin birlikte değişim (covariation) modeli

Kelley (1967)'ye göre bireyler değişik yollardan elde ettiği bilgilerle, ortaya koyduğu davranışın olası nedenlerinin aynı paralelde değişimini tespit etmeye çalışarak nedensellik yüklemesi yaparlar. Öyle ki bir kişinin yaptığı bir davranış zaman içinde bir nedenle birlikte değişme gösteriyor ise bu davranış bu nedene yüklenir. Dolayısıyla insanlar atıf sürecinde değişim ilkesini kullanırken üç faktöre bakarlar. Bunlar nesnelere, kişiler ve zamandır. Bu üç boyutta değerlendirme yapılması nedeniyle kuram "küp kuramı" olarak da adlandırılmaktadır. Örneğin; Bir insan size pek cana yakın davranmadığında bunun size muhtemel görünen nedenlerinden bazıları o insanın zaten soğuk bir yapıya sahip olması ya da sizin pek hoşlanılmayacak biri olmanız olabilir. O insanın çevresindeki diğer kişilere nasıl davrandığı ve diğer insanların size genel olarak nasıl davrandığı ile ilgili sahip olduğunuz bilgiye dayanarak bir nedensellik yüklemesi yaparsınız. O insan genelde herkese soğuk davranıyor ve diğer insanlar genelde size karşı sıcak yaklaşımda bulunuyorlarsa, bunu o kişinin içsel durumuna atfedip onun soğuk biri olduğu kanaatine varma olasılığınız yüksektir.

Kelley (1967)'ye göre insanlar birlikte değişim sürecini gözlerken tıpkı bir bilim adamı gibi davranırlar ve bu süreçte atıflarını üç temel bilgiye dayandırarak yaparlar. Bunlar görüş birliği (consensus), belirginlik/ duruma özgünlük (distinctiveness) ve tutarlılıktır (consistency) (Kelley, 1967: 195).

Görüş birliği, benzer bir durumda diğer insanların da aynı şekilde davranma derecesini ifade eder. Örneğin; Belli bir duruma diğer insanların da öfkelenme ihtimali yüksekse burada görüş birliği yüksektir; bu durumda daha çok dışsal atıf yapılır. Görüş birliğinin düşük olduğu durumlarda daha çok içsel atıf yapılır. Belirginlik/ duruma özgünlük, eylemi yapan kişinin başka benzer

durumlarda da aynı şekilde davranma derecesini ifade eder. Örneğin; Birinin genellikle sakin bir birey olduğunu ancak belli bir olaya öfkeli tepki verdiğini gözlediyssek burada belirginlik/ duruma özgülük yüksektir; bu durumda daha çok dışsal atıf yapılır. Belirginlik düşükse yani kişi her durumda benzer şekilde davranıyorsa daha çok içsel atıfta bulunuruz. Son olarak tutarlılık ise kişinin o durumla her karşılaştığında aynı tepkiyi verme derecesi ile ilgilidir. Örneğin; Bavulunu taşımakta güçlük çeken genç bir kıza yardım teklif eden bir gencin aynı yardımı yaşlı insanlara da teklif ettiğini görüyorsak burada tutarlılık yüksektir; bu gibi tutarlılığın yüksek olduğu durumlarda daha çok içsel atıfta bulunuruz (Manusov ve Spitzberg, 2008: 44).

2.4.2 Evliliğe yüklenen anlam

Evliliğin içeriğini anlamada beklentilerle birlikte bazı kriterlerin yanında bireylerin evlilikle ilgili kendi öznel algılarının ve evliliğe yükledikleri anlamın önemli bir yeri vardır. Bireylerin herhangi bir konuya atfettiği anlamın davranışlarında yansıtacağı düşünüldüğünde; evliliğe yüklenen anlamın evliliğin yönünü ve yapısı belirleyebileceği söylenebilir. Evlilik doyumu ile ilgili yükleme kuramının açıkladığı konulardan birisi de; eşlerin evliliklerde yaşamış oldukları hoşnutsuzluğu genel olarak, eşe yüklenmesidir. Bireylerin evliliğe iki tür yükleme yaptığını söyleyen Aylıkçı, bunları nedensel ve dışsal yüklemeler olarak açıklamaktadır (Aylıkçı, 2018: 36). Nedensel yüklemeler içsel olup bireyin kendisine ait tutum ve motivasyonu ile ilgilidir. Dışsal yüklemeler ise çevre ile toplumsal dayatmaları içerir.

Evliliklerin başarısı ve devamında önemli bir unsur olan evliliğin eşler tarafından nasıl anlamlandırıldığı konusunda evliliğe bireylerce yüklenen öznel anlamın anlaşılması, sosyal ve kişisel yapıların belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır (Özabacı, Körük ve Kara, 2018: 235). Sembolik etkileşim yaklaşımı anlam yüklemenin ve evliliğe yüklenen anlamın insan yaşantısındaki önemini anlaşılması konusunda önemli bir çerçeve çizmektedir.

Sembolik etkileşimcilik; Bireyler tarafından ve bireylerin birbirleriyle etkileşimleri yolu ile içinde bulunulan dünyada mevcut bulunan “şeyler”e anlam yüklemeleri vasıtasıyla sosyal davranışın meydana geldiğini savunan felsefi bir görüştür. Semboller yaklaşımın en önemli kavramlarıdır. Çünkü bireyler

hayatlarını ve çevrelerini sembollere dayanarak şekillendirir ve anlamlandırır. Bu semboller elle tutulabilen nesnelere olabileceği gibi mimik, dil, jestler de olabilmektedir ve yaşamı anlamlandırma da şeylere yüklenen anlamlardan dolayı önem taşımaktadır (Özalp, 2017: 16-18). Sembolik etkileşimciliğe göre bireyler “şeyler”e yükledikleri anlamlar doğrultusunda eylem gerçekleştirirler (Şenol, 2017: 107-110).

Evlilik, yaşamı anlamlandırmada en temel unsurlardan biridir. Bireylerin evlilik öncesinde, evliliğe dair görüşleri ve evliliğe yükledikleri anlam evliliğin nasıl ilerleyeceğine dair ciddi ipuçları verebilir. Çünkü birey, inançlarını davranışına yansıtır. Böylece Muhammedi ve soleymani'nin, ifade ettiği gibi evliliğe olumlu anlamlar yükleyen bir kişinin evlilikten sağlayacağı doyumun yüksek, olumsuz anlamlar yükleyen kişinin ise evlilikten sağlayacağı doyumun düşük olacağı düşünülebilir (Mohammadi ve Soleymani, 2017: 16-17).

Evliliğe ilişkin anlamlandırmalar; kişilik özellikleri, aile yapısı ve ilişkilerine, sosyal çevreye, kültüre ve geçmiş yaşantılara bağlı olarak bireyin zihninde şekillenebilmektedir. Birey evliliği kendi kişilik özellikleri çerçevesinde anlamlandırabilir. Kişi duygusal bir kişilik yapısına sahipse evliliğe yüklediği anlamlar daha romantik unsurlardan oluşacaktır. Aile yapısı ve aile içi ilişkiler de anlam yükleme konusunda kilit rol oynamaktadır. Evliliğe yönelik düşünmeye başlayan kişi ilk olarak kendi anne ve babasının evliliğinden etkilenebilir. Bu bağlamda aralarında sağlam ve güçlü bir evlilik bağı olan ebeveynlerin çocukları, evliliğe dair daha olumlu bakış açıları geliştirebilir ve evliliğe yüklediği anlamlar daha olumlu olabilir. Fakat güçlü bağlara sahip olmayan ebeveynlerin çocukları evlilik hakkında olumsuz düşüncelere sahip olabilir (Burç, 2018: 136).

İçinde bulunulan kültür, birçok olguya anlam yüklemede kilit rol oynadığı gibi evlilik üzerinde de son derece etkilidir. Türk kültüründe evlilik yalnızca iki kişinin hayatlarını birleştirmesinden ibaret değildir. Aynı zamanda evlenen iki kişinin aileleri arasında da gerçekleşen bir olgudur. Özünde akrabalık ilişkileriyle bütünleşmiş toplumsal bir algı bulunmaktadır (Burç, 2018: 137). Bu nedenle Türk kültürü içerisinde, birey evliliğe daha toplumsal bir anlam yükleyebilir.

Bireylerin geçmiş yaşantıları, deneyim ve travmaları evliliğe anlam yüklemeye belirleyici olabilir. Geçmişinde olumsuz sonuçlanan bir takım romantik ilişkiler bulunan bir kişi evliliğe daha olumsuz anlamlar yükleyebilir. Sosyal çevre de bireye evlilik hakkında fikir sahibi olma konusunda yol gösterici olabilir. Çevresinde mutlu ve uzun soluklu evlilik sürdüren çiftler bulunan kişiler evliliğe daha olumlu anlamlar yükleyebilmektedir.

Evlenmeye karar veren bireylerin evliliğe yükledikleri anlamın paralel olması da önem taşımaktadır. Kadın ve erkeğin evliliği anlamlandırma şeklinin benzer olması, evliliğin sağlamlığı ve evlilikten sağlanacak doyum açısından önemlidir. Evliliği olumlu anlamlandıran iki kişinin evlilikten beklentileri de benzer ve olumlu olacağından sağlıklı ve başarılı bir evlilik gerçekleştirmeleri olasıdır. Tersine durumda evliliğe yüklenen anlamın çok farklı olduğu bir evlilikte, evlilikten beklentiler farklı olacağından bireyler arasında geçimsizlik ve uyumsuzluk ortaya çıkabilir ve evlilik boşanma ile sonlanabilir (Özabacı, Körük ve Kara, 2018: 236).

Türkiye de başarısız evlilik oranı gün geçtikçe artmaktadır. TÜİK (2018) verilerine göre 2017 yılında Türkiye’de boşanma sayısı önceki yıllara oranla %10,9 artarak 142 bin 448 olmuştur. Evliliklerin 139 bin 481 adedi geçimsizlik nedeniyle sonlanmıştır.

3. YÖNTEM

Çalışma, önceden belirlenmiş araştırma sorularının yanıtlarına ulaşmak amacıyla, saptanan örneklemelerden sayısal veri elde eden ve bu verileri istatistiksel olarak çözümleyerek genelleme amacı taşıyan nicel araştırma tekniklerinden olan tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Tarama araştırmaları “bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklemeler üzerinde yapılan araştırmalar” şeklinde ifade edilebilir (Karasar 2015: 122).

3.1 Evren ve Örneklem

Çalışma da, İstanbul İli Bakırköy ilçesinde yaşayan insanlar araştırma evrenini oluşturmaktadır. Belirlenen evren içinde kartopu örneklem yöntemi kullanılarak; hiç evlenmemiş 81 kişi ve daha önce evlenip boşanmış 100 kişi ile toplamda 181 katılımcı araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.2 Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

Araştırmanın bağımlı değişkeni, bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyleridir. Bağımsız değişkenler ise katılımcıların sosyo-demografik özellikleridir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırma da katılımcıların sosyo-demografik bilgilerine ulaşmak amacıyla öncelikle araştırmacı tarafından hazırlanan “Sosyo Demografik Bilgi Formu” ile Özabacı, Körük ve Kara (2018) tarafından geliştirilen “Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği” kullanılmıştır. (Özabacı, Körük ve Kara 2018).

Sosyo-demografik bilgi formu ve ölçek soruları katılımcılara yöneltilmeden önce bireylere, bu çalışmanın neden yapıldığı, ne kadar süre alacağı ve neden bu

çalışmaya dahil edildikleri açıklanarak gönüllü katılımları konusunda onamları alınmıştır.

3.4 Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Sosyo-demografik bilgi formunda bireylerin; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, çalışma-çalışmama durumu, mesleki bilgileri, gelir düzeyleri, yaşadıkları ortam ve çocuk sahibi olma durumlarına yönelik sorular yer almaktadır.

3.5 EYAÖ (Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği)

Çalışmada kullanılan, EYAÖ (Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği); Özabacı, Körük ve Kara tarafından (2018) geçerlilik güvenilirlik çalışması gerçekleştirilen; 5’li likert tipinde 31 soru ve dokuz alt faktörden oluşan ölçektir. Bu faktörler sırası ile; işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, engellenmişlik, çaba, işbirliği, risk ve uyum beklentisi olarak isimlendirilmiştir. Bu faktörlerin, altısı, ölçek boyutunda olumlu (işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, çaba ve işbirliği), üçü de olumsuz (engellenmişlik risk ve uyum beklentisi) anlama sahiptir. Ölçekten evliliğe yüklenen pozitif anlam puanı ve negatif anlam puanı olmak üzere iki genel toplam puan alınmakta olup her bir faktör de kendi içerisinde puanlanmaktadır.

4. BULGULAR

4.1 Sosyo-Demografik Özelliklere Dair Bulgular

Çizelge 4. 1: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Hiç Evlenmemiş	100	55,2
Evlenip Boşanmış	81	44,8
Toplam	181	100,0

Katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında; %55,2'sinin hiç evlenmemiş olduğu, %44,8'sinin ise evlenip boşanmış olduğu görülmektedir.

Çizelge 4. 2: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	106	58,6
Erkek	75	41,4
Toplam	181	100,0

Araştırmada yer alan katılımcı cinsiyet dağılımına bakıldığında; %58,6'sının kadın, %41,4'ünün de erkek katılımcı olduğu görülmektedir.

Çizelge 4. 3: Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Frekans	Yüzde
18-24 Yaş	23	12,7
25-29 Yaş	26	14,4
30-39 Yaş	63	34,8
40-49 Yaş	56	30,9
50 ve üzeri	13	7,2
Toplam	181	100,0

Tabloya göre, araştırmaya katılanların; %34,8'i, en yoğun katılımcının bulunduğu 30-39 yaş aralığını, %30,9'u 40-49 yaş aralığını ve en az oran olan %7,2'si ise 50 yaş ve üzerini göstermektedir.

Çizelge 4. 4: Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
İlkokul	9	5,0
Ortaokul	4	2,2
Lise	24	13,3
Yüksekokul	15	8,3
Üniversite	98	54,1
Yüksek Lisans ve üzeri	31	17,1
Toplam	181	100,0

Katılımcıların çoğunluğu %54.1 oranı ile üniversite mezunlarından oluşmaktadır. Yüksek lisans ve üzeri eğitim almış olanlar %17.1 ile ikinci sırada yer alırken, lise mezunları %13.3 oranı ile üçüncü sırada gelmektedir. Ortaokul mezunları en düşük oranla %2.2 dir.

Çizelge 4. 5: Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı

Çalışma Durumu	Frekans	Yüzde
çalışıyor	150	82,9
çalışmıyor	31	17,1
Toplam	181	100,0

Katılımcıların %82.9'u halen herhangi bir işte çalışmakta olup, %17.1'i ise çalışmamaktadır.

Çizelge 4. 6: Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı

Meslek	Frekans	Yüzde
Özel Sektör	76	42,0
Kamu	64	35,4
Serbest Meslek/Esnaf	32	17,7
Emekli	2	1,1
Ev Hanımı	2	1,1
Öğrenci	5	2,8
Toplam	181	100,0

Katılımcılar mesleklerine göre %42 özel sektör, %35,4 kamu, %17,7, %2,8 öğrenci ve %1,1 Emekli ve ev hanımı şeklinde dağılmıştır.

Çizelge 4. 7: Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

Gelir Durumu	Frekans	Yüzde
1200-1500 TL	21	11,6
1501--2000 TL	12	6,6
2001-3000 TL	33	18,2
3001-4000 TL	21	11,6
4001-5000 TL	41	22,7
5001 TL ve üzeri	53	29,3
Toplam	181	100,0

Katılımcılar gelir durumlarına göre; %29,3'ü 5001 TL ve üzeri, %22,7'si 4001-5000 TL, %18, 2'si 2001-3000 TL, %11,6'sı 1200-1500 TL ve 2001-3000 TL, %6,6'sı 1501-2000 TL aralığı şeklinde dağılmıştır.

Çizelge 4. 8: Katılımcıların Yaşadıkları Ortama Göre Dağılımı

Yaşanılan Ortam	Frekans	Yüzde
Ailemle	89	49,2
Yalnız	69	38,1
Diğer	23	12,7
Toplam	181	100,0

Katılımcıların %49,2'si ailesi ile, %38,1'i yalnız yaşadığını belirtmiştir.

4.2 Araştırma Sorularının Analizine Dair Bulgular

Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlamın Farklılık Analizleri

Evlenmemiş ve evlenip boşanmış kişilerin evliliğe yüklediği anlam T test ile analiz edilmiştir.

4.2.1 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlamın medeni duruma göre farklılık analizleri

Çizelge 4. 9: Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlamın Medeni Duruma göre Farklılık Analizi

Medeni Durum	N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig. p.
Evlenmemiş	100	3,57	,56	1,65	0,10
Evlenip Boşanmış	81	3,41	,67		

Katılımcıların evliliğe yükledikleri anlamın medeni durumlarına göre farklılık analizi Bağımsız T – testi ile incelenmiştir. Sig değerine göre; evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcıları evliliğe yüklediği anlam arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Çizelge 4. 10: Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Medeni Duruma Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Medeni Durum	N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig.p.
İşlevsellik	Hiç Evlenmemiş	100	2,98	,77	1,06	0,29
	Evlenip Boşanmış	81	2,85	,91		
Yakınlık	Hiç Evlenmemiş	100	4,17	,90	1,16	0,24
	Evlenip Boşanmış	81	3,99	1,09		
Engellenmişlik	Hiç Evlenmemiş	100	2,60	,96	-0,61	0,53
	Evlenip Boşanmış	81	2,69	1,05		
İşbirliği	Hiç Evlenmemiş	100	4,33	,63	2,07	0,03
	Evlenip Boşanmış	81	4,11	,75		
Çaba	Hiç Evlenmemiş	100	4,10	,86	1,60	0,11
	Evlenip Boşanmış	81	3,88	,94		
Tamamlayıcılık	Hiç Evlenmemiş	100	3,81	,83	2,18	0,03
	Evlenip Boşanmış	81	3,51	1,00		
Uyum	Hiç Evlenmemiş	100	3,04	,75	0,61	0,53
Beklentisi	Evlenip Boşanmış	81	2,96	,78		
Risk	Hiç Evlenmemiş	100	3,38	,97	0,95	0,34
	Evlenip Boşanmış	81	3,24	,99		
Bağlılık	Hiç Evlenmemiş	100	3,95	,84	1,18	0,23
	Evlenip Boşanmış	81	3,79	1,00		

Evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerinin medeni duruma göre farklılık analizi bağımsız T – testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evliliğe yüklenen anlam alt faktörlerinden “işbirliği” ve “tamamlayıcı” alt faktör düzeyinin medeni duruma göre farklılaştığı ve hiç evlenmemiş olan katılımcıların “işbirliği” ve “tamamlayıcı” alt faktör düzeyinin evlenip ayrılanlara göre daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir (Sig.p. < 0,05). Buna göre; daha önce evlilik deneyimi yaşamamış olan katılımcılar evliliğin “işlevsellik”, “işbirliği” ve “tamamlayıcı” yönlerine daha fazla anlam yüklediklerini, evlilik deneyimi yaşamış olanların ise bu iki faktöre daha mesafeli durdukları görülmektedir.

4.2.2 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlamın cinsiyete göre farklılık analizleri

Çizelge 4.11: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi

Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig.p.
Kadın	44	3,50	,082		
Erkek	37	3,31	,78	1,23	0,22

Evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeylerinin cinsiyete göre farklılık analizi bağımsız T – testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin cinsiyete göre farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05). Buna göre cinsiyet evlenmemiş bireyler açısından evliliğe yüklenen anlamda temel bir değişken değildir.

Çizelge 4.12: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerinin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Cinsiyetiniz	N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig. p.																																																																																					
İşlevsellik	Kadın	44	2,92	,88	0,73	0,46																																																																																					
	Erkek	37	2,77	,95			Yakınlık	Kadın	44	4,21	,86	1,96	0,05	Erkek	37	3,73	1,29	Engellenmişlik	Kadın	44	2,50	,96	-1,89	0,06	Erkek	37	2,93	1,10	İşbirliği	Kadın	44	4,28	,67	1,09	0,27	Erkek	37	4,10	,76	Çaba	Kadın	44	4,04	,87	1,63	0,10	Erkek	37	3,70	1,01	Tamamlayıcılık	Kadın	44	3,62	,87	1,10	0,27	Erkek	37	3,37	1,13	Uyum Beklentisi	Kadın	44	2,87	,84	-1,18	0,24	Erkek	37	3,08	,70	Risk	Kadın	44	3,33	,98	0,89	0,37	Erkek	37	3,13	1,00	Bağlılık	Kadın	44	3,99	,82	2,02	0,04	Erkek
Yakınlık	Kadın	44	4,21	,86	1,96	0,05																																																																																					
	Erkek	37	3,73	1,29			Engellenmişlik	Kadın	44	2,50	,96	-1,89	0,06	Erkek	37	2,93	1,10	İşbirliği	Kadın	44	4,28	,67	1,09	0,27	Erkek	37	4,10	,76	Çaba	Kadın	44	4,04	,87	1,63	0,10	Erkek	37	3,70	1,01	Tamamlayıcılık	Kadın	44	3,62	,87	1,10	0,27	Erkek	37	3,37	1,13	Uyum Beklentisi	Kadın	44	2,87	,84	-1,18	0,24	Erkek	37	3,08	,70	Risk	Kadın	44	3,33	,98	0,89	0,37	Erkek	37	3,13	1,00	Bağlılık	Kadın	44	3,99	,82	2,02	0,04	Erkek	37	3,55	1,14								
Engellenmişlik	Kadın	44	2,50	,96	-1,89	0,06																																																																																					
	Erkek	37	2,93	1,10			İşbirliği	Kadın	44	4,28	,67	1,09	0,27	Erkek	37	4,10	,76	Çaba	Kadın	44	4,04	,87	1,63	0,10	Erkek	37	3,70	1,01	Tamamlayıcılık	Kadın	44	3,62	,87	1,10	0,27	Erkek	37	3,37	1,13	Uyum Beklentisi	Kadın	44	2,87	,84	-1,18	0,24	Erkek	37	3,08	,70	Risk	Kadın	44	3,33	,98	0,89	0,37	Erkek	37	3,13	1,00	Bağlılık	Kadın	44	3,99	,82	2,02	0,04	Erkek	37	3,55	1,14																			
İşbirliği	Kadın	44	4,28	,67	1,09	0,27																																																																																					
	Erkek	37	4,10	,76			Çaba	Kadın	44	4,04	,87	1,63	0,10	Erkek	37	3,70	1,01	Tamamlayıcılık	Kadın	44	3,62	,87	1,10	0,27	Erkek	37	3,37	1,13	Uyum Beklentisi	Kadın	44	2,87	,84	-1,18	0,24	Erkek	37	3,08	,70	Risk	Kadın	44	3,33	,98	0,89	0,37	Erkek	37	3,13	1,00	Bağlılık	Kadın	44	3,99	,82	2,02	0,04	Erkek	37	3,55	1,14																														
Çaba	Kadın	44	4,04	,87	1,63	0,10																																																																																					
	Erkek	37	3,70	1,01			Tamamlayıcılık	Kadın	44	3,62	,87	1,10	0,27	Erkek	37	3,37	1,13	Uyum Beklentisi	Kadın	44	2,87	,84	-1,18	0,24	Erkek	37	3,08	,70	Risk	Kadın	44	3,33	,98	0,89	0,37	Erkek	37	3,13	1,00	Bağlılık	Kadın	44	3,99	,82	2,02	0,04	Erkek	37	3,55	1,14																																									
Tamamlayıcılık	Kadın	44	3,62	,87	1,10	0,27																																																																																					
	Erkek	37	3,37	1,13			Uyum Beklentisi	Kadın	44	2,87	,84	-1,18	0,24	Erkek	37	3,08	,70	Risk	Kadın	44	3,33	,98	0,89	0,37	Erkek	37	3,13	1,00	Bağlılık	Kadın	44	3,99	,82	2,02	0,04	Erkek	37	3,55	1,14																																																				
Uyum Beklentisi	Kadın	44	2,87	,84	-1,18	0,24																																																																																					
	Erkek	37	3,08	,70			Risk	Kadın	44	3,33	,98	0,89	0,37	Erkek	37	3,13	1,00	Bağlılık	Kadın	44	3,99	,82	2,02	0,04	Erkek	37	3,55	1,14																																																															
Risk	Kadın	44	3,33	,98	0,89	0,37																																																																																					
	Erkek	37	3,13	1,00			Bağlılık	Kadın	44	3,99	,82	2,02	0,04	Erkek	37	3,55	1,14																																																																										
Bağlılık	Kadın	44	3,99	,82	2,02	0,04																																																																																					
	Erkek	37	3,55	1,14																																																																																							

Evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerinin cinsiyete göre farklılık analizi bağımsız T – testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evliliğe yüklenen anlam alt faktörlerinden “Bağlılık” alt faktör düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığı, evlenmemiş kadınların bağlılık alt faktör düzeyinin erkeklere göre daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir (Sig.p. < 0,05).

Buna göre kadınların erkeklere göre evlilikte bağlılığa daha fazla anlam yükledikleri söylenebilir.

Çizelge 4.13: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi

Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig.p.
Kadın	62	3,47	,64	-2,13	0,03
Erkek	38	3,72	,33		

Evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin cinsiyete göre farklılık analizi bağımsız T – testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığı, evlenip boşanan erkeklerin kadınlara göre evliliğe daha fazla anlam yükledikleri tespit edilmiştir (Sig.p. < 0,05).

Çizelge 4.14: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerinin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Cinsiyetiniz	N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig.p.
İşlevsellik	Kadın	62	2,83	,78	-2,48	0,015
	Erkek	38	3,22	,69		
Yakınlık	Kadın	62	4,11	1,05	-0,80	0,42
	Erkek	38	4,26	,58		
Engellenmişlik	Kadın	62	2,39	,96	-2,86	0,00
	Erkek	38	2,94	,88		
İşbirliği	Kadın	62	4,26	,72	-1,42	0,15
	Erkek	38	4,44	,43		
Çaba	Kadın	62	4,00	1,00	-1,56	0,12
	Erkek	38	4,27	,515		
Tamamlayıcılık	Kadın	62	3,72	,90	-1,29	0,19
	Erkek	38	3,94	,68		
Uyum Beklentisi	Kadın	62	3,05	,70	0,27	0,78
	Erkek	38	3,01	,83		
Risk	Kadın	62	3,29	1,09	-1,22	0,22
	Erkek	38	3,53	,720		
Bağlılık	Kadın	62	3,91	,95	-0,55	0,58
	Erkek	38	4,01	,65		

Evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerinin cinsiyete göre farklılık analizi bağımsız T – testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evliliğe yüklenen anlam alt faktörlerinden “işlevsellik” ve “engellenmişlik” alt faktör düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığı, evlenip boşanmış erkeklerin işlevsellik ve engellenmişlik alt faktör düzeyinin kadınlara göre daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir (Sig.p. < 0,05). Buna göre

erkek katılımcılar evliliğin “işlevsellik” yönüne daha olumlu bir anlam yüklerken, engellenmişlik yönüne de negatif bir anlam yüklemektedirler.

4.2.3 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin yaşlarına göre farklılık analizleri

Çizelge 4.15: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Yaşa Göre Farklılık Analizi

Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Sig.p.
25-29 Yaş	3	3,72	,73	,46	,70
30-39 Yaş	24	3,50	,62		
40-49 Yaş	44	3,35	,65		
50 ve üzeri	10	3,42	,86		
Toplam	81	3,41	,67		

Evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin yaş'a göre farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin yaşa bağlı olarak değişmediği belirlenmiştir. Bu grupta yer alan katılımcılar farklı yaş aralıklarında olmasına rağmen evliliğe aşağı yukarı aynı anlamları benzer şekilde yüklemektedirler (Sig. p. > 0,05).

Çizelge 4.16: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükladıkları Anlam Alt Faktörlerinin Yaşlarına Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Yaş	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
İşlevsellik	25-29 Yaş	3	2,50	1,04	0,61	0,60
	30-39 Yaş	24	2,75	,91		
	40-49 Yaş	44	2,85	,86		
	50 ve üzeri	10	3,16	1,12		
	Toplam	81	2,85	,91		
Yakınlık	25-29 Yaş	3	4,33	1,15	1,00	0,39
	30-39 Yaş	24	4,29	,88		
	40-49 Yaş	44	3,84	1,16		
	50 ve üzeri	10	3,83	1,22		
	Toplam	81	3,99	1,09		
Engellenmişlik	25-29 Yaş	3	3,22	1,67	0,551	0,64
	30-39 Yaş	24	2,59	1,14		
	40-49 Yaş	44	2,65	1,00		
	50 ve üzeri	10	2,96	,89		
	Toplam	81	2,69	1,05		
İşbirliği	25-29 Yaş**	3	5,00	,00	5,22	0,00
	30-39 Yaş	24	4,50	,62		
	40-49 Yaş	44	4,10	,68		
	50 ve üzeri*	10	3,70	,75		
	Toplam	81	4,20	,71		
Çaba	25-29 Yaş	3	4,33	1,15	0,92	0,43
	30-39 Yaş	24	4,10	,85		
	40-49 Yaş	44	3,77	,99		
	50 ve üzeri	10	3,75	,88		
	Toplam	81	3,88	,94		
Tamamlayıcılık	25-29 Yaş	3	4,25	1,29	1,92	0,13
	30-39 Yaş	24	3,79	,99		
	40-49 Yaş	44	3,29	,88		
	50 ve üzeri	10	3,57	1,27		
	Toplam	81	3,51	1,00		
Uyum Beklentisi	25-29 Yaş	3	3,00	,00	0,75	0,52
	30-39 Yaş	24	2,81	,84		
	40-49 Yaş	44	2,98	,69		
	50 ve üzeri	10	3,25	1,08		
	Toplam	81	2,96	,78		
Risk	25-29 Yaş	3	3,44	1,38	0,89	0,44
	30-39 Yaş	24	2,98	,99		
	40-49 Yaş	44	3,38	,97		
	50 ve üzeri	10	3,16	,99		
	Toplam	81	3,24	,99		
Bağlılık	25-29 Yaş	3	4,33	,61	0,90	0,44
	30-39 Yaş	24	4,00	1,03		
	40-49 Yaş	44	3,68	,97		
	50 ve üzeri	10	3,62	1,15		
	Toplam	81	3,79	1,00		

Evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükladıkları anlam alt faktörlerinin yaşa göre farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda

evlenmemiş katılımcıların evliliğe yüklenen anlam ölçeği alt faktörlerinden “işbirliği” düzeyinin yaşa göre farklılaştığı tespit edilmiştir (Sig.p. < 0,05). Söz konusu farklılığın hangi yaş grupları arasındaki farklılıktan meydana geldiğinin tespiti için yapılan post-hoc (Tukey testi) analizine göre; 25-29 yaş aralığındaki katılımcılar evliliğin işbirliği yönünü 50 yaş ve üzerinelere göre daha fazla anlamlı bulmaktadır.

Çizelge 4.17: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Yaşa Göre Farklılık Analizi

Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Sig.p.
18-24 Yaş	23	3,57	,72	0,68	0,60
25-29 Yaş	23	3,61	,61		
30-39 Yaş	39	3,57	,46		
40-49 Yaş	12	3,37	,43		
50 ve üzeri	3	3,33	,34		
Toplam	100	3,57	,56		

Evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin yaşa göre farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin yaşa göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05).

Çizelge 4.18: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Yaşa Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Sig.p.
İşlevsellik	18-24 Yaş	23	3,36	,81	2,26	0,06
	25-29 Yaş	23	2,99	,84		
	30-39 Yaş	39	2,84	,68		
	40-49 Yaş	12	2,68	,69		
	50 ve üzeri	3	3,05	,48		
	Toplam	100	2,98	,77		
Yakınlık	18-24 Yaş	23	4,15	,99	2,02	0,09
	25-29 Yaş	23	4,28	,75		
	30-39 Yaş	39	4,17	,86		
	40-49 Yaş	12	4,30	,82		
	50 ve üzeri	3	2,77	1,57		
	Toplam	100	4,17	,90		

Çizelge 4.18 (devam): Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Yaşa Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Yaş	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
Engellenmişlik	18-24 Yaş	23	2,62	,97	0,68	0,60
	25-29 Yaş	23	2,47	1,15		
	30-39 Yaş	39	2,70	,83		
	40-49 Yaş	12	2,36	1,048		
	50 ve üzeri	3	3,22	,50		
	Toplam	100	2,60	,96		
İşbirliği	18-24 Yaş	23	4,17	,70	0,80	0,52
	25-29 Yaş	23	4,49	,61		
	30-39 Yaş	39	4,31	,63		
	40-49 Yaş	12	4,41	,55		
	50 ve üzeri	3	4,22	,38		
	Toplam	100	4,33	,63		
Çaba	18-24 Yaş	23	4,06	1,01	0,16	0,95
	25-29 Yaş	23	4,08	,92		
	30-39 Yaş	39	4,11	,75		
	40-49 Yaş	12	4,25	,94		
	50 ve üzeri	3	3,83	,28		
	Toplam	100	4,10	,86		
Tamamlayıcılık	18-24 Yaş	23	4,07	1,02	1,35	0,25
	25-29 Yaş	23	3,79	,78		
	30-39 Yaş	39	3,78	,70		
	40-49 Yaş	12	3,39	,90		
	50 ve üzeri	3	3,83	,28		
	Toplam	100	3,81	,83		
Uyum Beklentisi	18-24 Yaş	23	2,89	,52	1,19	0,32
	25-29 Yaş	23	3,32	,74		
	30-39 Yaş	39	2,97	,78		
	40-49 Yaş	12	3,04	1,03		
	50 ve üzeri	3	2,83	,28		
	Toplam	100	3,04	,75		
Risk	18-24 Yaş	23	3,26	,84	1,26	0,28
	25-29 Yaş	23	3,36	,94		
	30-39 Yaş	39	3,60	,94		
	40-49 Yaş	12	3,11	1,29		
	50 ve üzeri	3	2,66	,66		
	Toplam	100	3,38	,97		
Bağlılık	18-24 Yaş	23	4,06	1,07	1,13	0,34
	25-29 Yaş	23	4,05	,82		
	30-39 Yaş	39	3,99	,72		
	40-49 Yaş	12	3,53	,77		
	50 ve üzeri	3	3,53	,64		
	Toplam	100	3,95	,84		

Evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerinin yaşa göre farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerinin yaşa göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05).

Buna göre yaş değişkeninin evliliğe yüklenen anlamda belirleyici olmadığını söylemek mümkündür.

4.2.4 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin eğitim durumuna göre farklılık analizleri

Çizelge 4.19: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi

Eğitim Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
İlkokul	6	3,47	,88	0,99	0,42
Ortaokul	3	3,20	1,46		
Lise	13	3,73	,41		
Yüksekokul	4	3,66	,31		
Üniversite	41	3,35	,66		
Yüksek Lisans ve üzeri	14	3,26	,64		
Toplam	81	3,41	,67		

Evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin eğitim durumuna göre farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin eğitim durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05).

Çizelge 4.20: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Eğitim Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
İşlevsellik	İlkokul	6	3,30	1,27	0,97	0,44
	Ortaokul	3	2,44	1,00		
	Lise	13	2,87	1,09		
	Yüksekokul	4	3,08	,88		
	Üniversite	41	2,91	,81		
	Yüksek Lisans ve üzeri	14	2,47	,86		
	Toplam	81	2,85	,91		
	Yakınlık	İlkokul	6	3,88		
Ortaokul		3	3,11	2,00		
Lise		13	4,48	,48		
Yüksekokul		4	3,66	1,82		
Üniversite		41	4,00	1,08		

Çizelge 4.20 (devam): Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt faktörlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Eğitim Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
Engellenmişlik	Yüksek Lisans ve üzeri	14	3,85	1,07	1,73	0,13
	Toplam	81	3,99	1,09		
	İlkokul	6	2,55	,93		
	Ortaokul	3	3,66	1,76		
	Lise	13	3,28	,97		
	Yüksekokul	4	2,66	1,41		
	Üniversite	41	2,56	,96		
	Yüksek Lisans ve üzeri	14	2,42	1,04		
İşbirliği	Toplam	81	2,69	1,05	1,53	0,18
	İlkokul	6	3,66	,87		
	Ortaokul	3	4,16	1,44		
	Lise	13	4,42	,60		
	Yüksekokul	4	4,75	,50		
	Üniversite	41	4,13	,70		
	Yüksek Lisans ve üzeri	14	4,28	,57		
	Toplam	81	4,20	,71		
Çaba	İlkokul	6	3,83	1,03	1,03	0,40
	Ortaokul	3	3,16	1,89		
	Lise	13	4,11	,41		
	Yüksekokul	4	4,50	,40		
	Üniversite	41	3,76	,97		
	Yüksek Lisans ve üzeri	14	4,03	1,04		
	Toplam	81	3,88	,94		
	İlkokul	6	3,58	,98		
Tamamlayıcılık	Ortaokul	3	3,66	2,09	1,94	0,11
	Lise	13	4,07	,67		
	Yüksekokul	4	4,56	,51		
	Üniversite	41	3,39	,98		
	Yüksek Lisans ve üzeri	14	2,98	,80		
	Toplam	81	3,51	1,00		
	İlkokul	6	2,75	1,08		
	Ortaokul	3	2,66	,76		
Uyum Beklentisi	Lise	13	3,07	,64	0,64	0,66
	Yüksekokul	4	2,50	,57		
	Üniversite	41	2,97	,85		

Çizelge 4.20 (devam): Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt faktörlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi

	Yüksek Lisans ve üzeri	14	3,14	,63		
	Toplam	81	2,96	,78		
Risk	İlkokul	6	3,05	1,18	0,52	0,75
	Ortaokul	3	3,00	1,45		
	Lise	13	3,58	,66		
	Yüksekokul	4	3,16	,88		
	Üniversite	41	3,13	,99		
	Yüksek Lisans ve üzeri	14	3,38	1,17		
	Toplam	81	3,24	,99		
Bağlılık	İlkokul	6	4,10	1,10	0,84	0,52
	Ortaokul	3	3,40	1,96		
	Lise	13	4,15	,88		
	Yüksekokul	4	4,20	,99		
	Üniversite	41	3,65	,97		
	Yüksek Lisans ve üzeri	14	3,70	,96		
	Toplam	81	3,79	1,00		

Evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerinin eğitim durumuna göre farklılık analizi, tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam alt faktör düzeyinin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05).

Çizelge 4.21: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi

Eğitim Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
İlkokul	3	3,72	1,54	0,86	0,50
Ortaokul	1	4,16	.		
Lise	11	3,28	,84		
Yüksekokul	11	3,63	,48		
Üniversite	57	3,59	,49		
Yüksek Lisans ve üzeri	17	3,57	,32		
Toplam	100	3,5710	,56		

Evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin eğitim durumuna göre farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam

düzeyinin eğitim durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05). Tablonun da gösterdiği biçimde evliliğe yüklenen anlamda eğitim temel bir değişken olarak ortaya çıkmamaktadır.

Çizelge 4.22: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Eğitim Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
İşlevsellik	İlkokul	3	3,88	1,63	1,34	0,25
	Ortaokul	1	3,83	.		
	Lise	11	3,09	,73		
	Yüksekokul	11	3,04	,91		
	Üniversite	57	2,88	,72		
	Yüksek Lisans ve üzeri	17	3,00	,65		
	Toplam	100	2,98	,77		
Yakınlık	İlkokul	3	4,00	1,73	0,47	0,79
	Ortaokul	1	4,66	.		
	Lise	11	3,84	1,08		
	Yüksekokul	11	4,27	,66		
	Üniversite	57	4,23	,92		
	Yüksek Lisans ve üzeri	17	4,07	,76		
	Toplam	100	4,17	,90		
Engellenmişlik	İlkokul	3	3,33	1,73	1,059	0,38
	Ortaokul	1	4,33	.		
	Lise	11	2,48	,83		
	Yüksekokul	11	2,51	1,11		
	Üniversite	57	2,60	,92		
	Yüksek Lisans ve üzeri	17	2,52	,92		
	Toplam	100	2,60	,96		
İşbirliği	İlkokul	3	3,66	,57	1,47	0,10
	Ortaokul	1	4,33	.		
	Lise	11	3,66	,81		
	Yüksekokul	11	4,30	,60		
	Üniversite	57	4,48	,54		
	Yüksek Lisans ve üzeri	17	4,39	,50		
	Toplam	100	3,66	,57		

Çizelge 4.22(devam): Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi

Çaba	Total	100	4,33	,63	0,87	0,50
	İlkokul	3	3,83	2,02		
	Ortaokul	1	4,50	.		
	Lise	11	3,63	1,32		
	Yüksekokul	11	4,18	,84		
	Üniversite	57	4,14	,74		
	Yüksek Lisans ve üzeri	17	4,23	,64		
	Toplam	100	4,10	,86		
Tamamlayıcılık	İlkokul	3	3,75	1,73	1,21	0,30
	Ortaokul	1	4,50	.		
	Lise	11	3,27	1,29		
	Yüksekokul	11	3,93	,74		
	Üniversite	57	3,84	,76		
	Yüksek Lisans ve üzeri	17	3,94	,45		
	Toplam	100	3,81	,83		
	UyumBeklentisi	İlkokul	3	2,83		
Ortaokul		1	3,00	.		
Lise		11	2,72	,68		
Yüksekokul		11	3,13	,74		
Üniversite		57	3,12	,75		
Yüksek Lisans ve üzeri		17	2,94	,86		
Toplam		100	3,04	,75		
Risk		İlkokul	3	3,66	1,73	0,18
	Ortaokul	1	4,00	.		
	Lise	11	3,33	1,18		
	Yüksekokul	11	3,30	,64		
	Üniversite	57	3,40	1,02		
	Yüksek Lisans ve üzeri	17	3,29	,762		
	Toplam	100	3,38	,97		
	Bağlılık	İlkokul	3	3,93	1,84	
Ortaokul		1	4,20	.		
Lise		11	3,50	1,30		
Yüksekokul		11	4,14	,64		
Üniversite		57	4,00	,78		
Yüksek Lisans ve üzeri		17	3,95	,61		
Toplam		100	3,95	,84		

Evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerin, eğitim durumuna göre farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin eğitim durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05).

4.2.5 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin çalışma durumlarına göre farklılık analizleri

Çizelge 4.23: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Çalışma Durumlarına Göre Farklılık Analizi

Çalışma Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig. p.
Çalışıyor	68	3,38	0,65	-1,20	0,23
Çalışmıyor	13	3,62	0,76		

Evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin çalışma durumlarına göre farklılık analizi bağımsız T – testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin çalışma durumlarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05). Verilere göre çalışma durumu evliliğe yüklenen anlamı değiştirebilen bir faktör olarak bulgulanmamıştır.

Çizelge 4. 24: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Çalışma Durumlarına Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Çalışma Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig. p.
İşlevsellik	Evet	68	2,78	,83	-1,58	0,11
	Hayır	13	3,21	1,21		
Yakınlık	Evet	68	3,96	1,09	-0,65	0,51
	Hayır	13	4,17	1,14		
Engellenmişlik	Evet	68	2,64	1,05	-1,12	0,26
	Hayır	13	3,00	1,01		
İşbirliği	Evet	68	4,22	,72	0,69	0,49
	Hayır	13	4,07	,70		
Çaba	Evet	68	3,86	,96	-0,45	0,64
	Hayır	13	4,00	,86		
Tamamlayıcılık	Evet	68	3,39	,96	-1,52	0,07
	Hayır	13	4,13	,98		
Uyum	Evet	68	2,99	,77	0,61	0,54
	Hayır	13	2,84	,87		
Risk	Evet	68	3,23	1,00	-0,25	0,79
	Hayır	13	3,30	,98		
Bağlılık	Evet	68	3,78	,95	-0,08	0,92
	Hayır	13	3,81	1,28		

Evlenmemiş katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam alt faktör düzeyinin, çalışma durumlarına göre farklılık analizi, bağımsız T – testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam alt faktör düzeylerinin çalışma durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

Çizelge 4.25: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Çalışma Durumlarına Göre Farklılık Analizi

Çalışma Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig.p.
Çalışıyor	82	3,54	0,59	-1,14	0,25
Çalışmıyor	18	3,70	0,34		

Evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, çalışma durumlarına göre farklılık analizi, bağımsız T – testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin çalışma durumlarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

Çizelge 4.26: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Çalışma Durumlarına Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Çalışma Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	t	Sig.p.
İşlevsellik	Evet	82	2,93	,78	-1,50	0,13
	Hayır	18	3,23	,65		
Yakınlık	Evet	82	4,16	,97	-0,07	0,93
	Hayır	18	4,18	,50		
Engellenmişlik	Evet	82	2,56	,97	-0,91	0,36
	Hayır	18	2,79	,94		
İşbirliği	Evet	82	4,31	,67	-0,54	0,58
	Hayır	18	4,40	,35		
Çaba	Evet	82	4,07	,92	-0,63	0,52
	Hayır	18	4,22	,52		
Tamamlayıcılık	Evet	82	3,76	,86	-1,14	0,25
	Hayır	18	4,01	,64		
Uyum Beklentisi	Evet	82	3,01	,72	-0,61	0,54
	Hayır	18	3,13	,88		
Risk	Evet	82	3,36	1,04	-0,38	0,70
	Hayır	18	3,46	,52		
Bağlılık	Evet	82	3,93	,87	-0,48	0,62
	Hayır	18	4,04	,70		

Evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerinin, çalışma durumuna göre, farklılık analizi bağımsız T – testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin çalışma durumlarına göre, farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05).

4.2.6 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin mesleklerine göre analizleri

Çizelge 4.27: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeylerinin Mesleklerine Göre Farklılık Analizi

Meslek	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
Özel Sektör	42	3,39	,71	2,08	0,09
Kamu	23	3,60	,38		
Serbest	12	3,04	,84		
Meslek/Esnaf					
Emekli	2	3,37	,25		
Ev Hanımı	2	4,14	,47		
Toplam	81	3,41	,67		

Evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin mesleklerine göre farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin mesleklere göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. > 0,05).

Çizelge 4. 28: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Mesleklere Göre Farklılık Analizi

EYA Ö Alt Faktörleri	Meslek	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig. p.
İşlevsellik	Özel Sektör	42	2,89	,88	0,57	0,68
	Kamu	23	2,87	,82		
	Serbest	12	2,52	,98		
	Meslek/Esnaf					
	Emekli	2	3,25	1,06		
	Ev Hanımı	2	3,25	2,47		
Yakınlık	Total	81	2,85	,91	1,75	0,14
	Özel Sektör	23	4,39	,67		
	Kamu	12	3,47	1,29		

Çizelge 4.28(devam): Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Mesleklere Göre Farklılık Analizi

	Serbest	2	4,00	,000		
	Meslek/Esnaf					
	Emekli	2	4,66	,47		
	Ev Hanımı	81	3,99	1,09		
	Toplam	42	2,64	1,08		
Engellenmişlik	Özel Sektör	12	2,61	,96	0,65	0,62
	Kamu	2	2,16	,70		
	Serbest	2	3,66	,00		
	Meslek/Esnaf					
	Emekli	81	2,69	1,05		
	Ev Hanımı	42	4,28	,70		
	Toplam	23	4,30	,73		
İşbirliği	Özel Sektör	2	4,00	,00	1,42	0,23
	Kamu	2	3,50	,70		
	Serbest	81	4,20	,71		
	Meslek/Esnaf					
	Emekli	42	3,83	,90		
	Ev Hanımı	23	4,17	,84		
	Toplam	12	3,37	1,20		
Çaba	Özel Sektör	2	4,75	,35	1,94	0,11
	Kamu	81	3,88	,94		
	Serbest	42	3,51	1,03		
	Meslek/Esnaf					
	Emekli	23	3,55	,87		
	Ev Hanımı	12	3,12	1,13		
	Toplam	2	3,87	,176		
Tamamlayıcılık	Özel Sektör	81	3,51	1,00	1,48	0,21
	Kamu	42	2,84	,80		
	Serbest	23	3,26	,67		
	Meslek/Esnaf					
	Emekli	12	3,00	,60		
	Ev Hanımı	2	3,00	1,41		
	Toplam	2	2,00	1,41		
Uyum	Özel Sektör	42	3,08	,96	1,91	0,11
Beklentisi	Kamu	23	3,63	,86		
	Serbest	12	2,80	1,03		
	Meslek/Esnaf					
	Emekli	2	3,16	1,17		
	Ev Hanımı	2	4,66	,47		
	Toplam	81	3,24	,99		
Risk	Özel Sektör	23	4,00	,65	2,05	0,10
	Kamu	12	3,18	1,18		
	Serbest	2	3,10	,42		
	Meslek/Esnaf					
	Emekli	2	5,00	,00		
	Ev Hanımı	81	3,79	1,00		
	Total	5	3,00	,62		

Çizelge 4.28(devam): Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Mesleklere Göre Farklılık Analizi

Bağlılık	Meslek	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig. p.
Bağlılık	Özel Sektör	76	3,81	1,05	2,49	0,06
	Kamu	64	4,04	,73		
	Serbest	32	3,65	,87		
	Meslek/Esnaf					
	Emekli	2	3,10	,42		
	Ev Hanımı	2	5,00	,00		
	Toplam	5	4,16	,88		

Evlenmemiş katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, mesleklere göre, farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenmemiş katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin mesleklere göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

Çizelge 4.29: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Mesleklerine Göre Farklılık Analizi

Meslek	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig. p.
Özel Sektör	34	3,50	,75	0,39	0,75
Kamu	41	3,57	,51		
Serbest	20	3,62	,24		
Meslek/Esnaf					
Emekli	5	3,75	,22		
Ev Hanımı	100	3,57	,56		
Toplam					

Evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, mesleklere göre, farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin mesleklere göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

Çizelge 4.30: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Mesleklere Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Meslek	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig. p.
İşlevsellik	Özel Sektör	34	2,91	,93	0,36	0,77
	Kamu	41	2,97	,67		

Çizelge 4.30(devam): Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Mesleklere Göre Farklılık Analizi

	Serbest	20	3,05	,70		
	Meslek/Esnaf					
	Öğrenci	5	3,26	,63		
	Toplam	100	2,98	,77		
Yakınlık	Özel Sektör	34	4,03	1,06	0,37	0,77
	Kamu	41	4,23	,88		
	Serbest	20	4,21	,74		
	Meslek/Esnaf					
	Öğrenci	5	4,33	,47		
	Toplam	100	4,17	,90		
Engellenmişlik	Özel Sektör	34	2,77	,96	1,94	0,12
	Kamu	41	2,33	1,01		
	Serbest	20	2,85	,79		
	Meslek/Esnaf					
	Öğrenci	5	2,73	,89		
	Total	100	2,60	,96		
İşbirliği	Özel Sektör	34	4,22	,80	0,86	0,46
	Kamu	41	4,44	,62		
	Serbest	20	4,26	,29		
	Meslek/Esnaf					
	Öğrenci	5	4,40	,14		
	Toplam	100	4,33	,63		
Çaba	Özel Sektör	34	3,92	1,07	0,81	0,49
	Kamu	41	4,15	,84		
	Serbest	20	4,27	,49		
	Meslek/Esnaf					
	Öğrenci	5	4,20	,27		
	Toplam	100	4,10	,86		
Tamamlayıcılık	Özel Sektör	34	3,65	1,04	1,88	0,13
	Kamu	41	3,94	,72		
	Serbest	20	3,65	,60		
	Meslek/Esnaf					
	Öğrenci	5	4,40	,45		
	Toplam	100	3,81	,83		
UyumBeklentisi	Özel Sektör	34	3,11	,68	1,17	0,32
	Kamu	41	3,07	,80		
	Serbest	20	2,77	,75		
	Meslek/Esnaf					
	Öğrenci	5	3,30	,75		
	Toplam	100	3,04	,75		
Risk	Özel Sektör	34	3,42	,90	2,77	0,06
	Kamu	41	3,16	1,05		
	Serbest	20	3,86	,83		
	Meslek/Esnaf					
	Öğrenci	5	3,00	,62		
	Toplam	100	3,38	,97		
Bağlılık	Özel Sektör	34	3,80	1,07	0,69	0,55

Çizelge 4.30(devam): Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Mesleklere Göre Farklılık Analizi

Kamu	41	4,06	,77
Serbest	20	3,93	,47
Meslek/Esnaf			
Öğrenci	5	4,16	,88
Toplam	100	3,95	,84

Evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, mesleklere göre, farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin meslekçe göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05). Meslek evliliğe yüklenen anlam konusunda temel bir değişken olarak ortaya çıkmamaktadır.

4.2.7 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin gelir durumuna göre farklılık analizleri

Çizelge 4.31: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi

Gelir Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
1200-1500 TL	6	3,12	1,00	1,17	0,33
1501--2000 TL	1	4,48	.		
2001-3000 TL	10	3,62	,37		
3001-4000 TL	9	3,60	,75		
4001-5000 TL	20	3,41	,62		
5001 TL ve üzeri	35	3,33	,67		
Toplam	81	3,41	,67		

Evlenmemiş katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, gelir durumuna göre, farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda, evlenmemiş katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, gelir durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

Çizelge 4.32: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Gelir Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
İşlevsellik	1200-1500 TL	6	2,25	1,09	1,95	0,09
	1501--2000 TL	1	5,00	.		
	2001-3000 TL	10	2,83	,82		
	3001-4000 TL	9	3,09	,92		
	4001-5000 TL	20	2,95	,88		
	5001 TL ve üzeri	35	2,77	,86		
	Toplam	81	2,85	,91		
Yakınlık	1200-1500 TL	6	3,27	1,86	1,24	0,29
	1501--2000 TL	1	5,00	.		
	2001-3000 TL	10	4,33	,62		
	3001-4000 TL	9	4,14	1,08		
	4001-5000 TL	20	4,21	,86		
	5001 TL ve üzeri	35	3,82	1,14		
	Toplam	81	3,99	1,09		
Engellenmişlik	1200-1500 TL	6	3,00	1,13	0,54	0,74
	1501--2000 TL	1	3,66	.		
	2001-3000 TL	10	2,86	1,24		
	3001-4000 TL	9	2,62	1,09		
	4001-5000 TL	20	2,45	,95		
	5001 TL ve üzeri	35	2,73	1,05		
	Toplam	81	2,69	1,05		
İşbirliği	1200-1500 TL	6	3,91	,91	1,12	0,35
	1501--2000 TL	1	3,00	.		
	2001-3000 TL	10	4,50	,81		
	3001-4000 TL	9	4,27	,79		
	4001-5000 TL	20	4,20	,61		
	5001 TL ve üzeri	35	4,18	,68		
	Toplam	81	4,20	,71		
Çaba	1200-1500 TL	6	3,66	1,29	0,63	0,67
	1501--2000 TL	1	5,00	.		
	2001-3000 TL	10	4,10	,56		
	3001-4000 TL	9	4,11	,89		
	4001-5000 TL	20	3,90	,94		
	5001 TL ve üzeri	35	3,77	1,00		
	Toplam	81	3,88	,94		
Tamamlayıcılık	1200-1500 TL	6	3,79	1,39	1,55	0,18
	1501--2000 TL	1	5,00	.		
	2001-3000 TL	10	3,82	,74		
	3001-4000 TL	9	3,97	,913		
	4001-5000 TL	20	3,33	,99		
	5001 TL ve üzeri	35	3,31	,98		
	Toplam	81	3,51	1,00		

Çizelge 4.32(devam): Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi

EYA Ö Alt Faktörleri	Gelir Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
Uyum Beklentisi	1200-1500 TL	6	2,91	,20	2,63	0,06
	1501--2000 TL	1	1,00	.		
	2001-3000 TL	10	3,05	,64		
	3001-4000 TL	9	3,55	,91		
	4001-5000 TL	20	2,87	,84		
	5001 TL ve üzeri	35	2,91	,72		
Risk	Toplam	81	2,96	,78	1,12	0,35
	1200-1500 TL	6	2,83	1,16		
	1501--2000 TL	1	5,00	.		
	2001-3000 TL	10	3,56	,64		
	3001-4000 TL	9	3,03	,87		
	4001-5000 TL	20	3,21	1,12		
Bağlılık	5001 TL ve üzeri	35	3,23	,98	0,89	0,48
	Toplam	81	3,24	,99		
	1200-1500 TL	6	3,26	1,67		
	1501--2000 TL	1	5,00	.		
	2001-3000 TL	10	4,10	,51		
	3001-4000 TL	9	3,97	1,03		
Bağlılık	4001-5000 TL	20	3,78	,97	0,89	0,48
	5001 TL ve üzeri	35	3,72	,98		
	Toplam	81	3,79	1,00		

Evlenmemiş katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerin, gelir durumuna göre, farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerin gelir durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

Çizelge 4.33: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi

Gelir	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
1200-1500 TL	15	3,51	,51	0,92	0,47
1501--2000 TL	11	3,64	1,05		
2001-3000 TL	23	3,39	,66		
3001-4000 TL	12	3,76	,36		
4001-5000 TL	21	3,65	,36		
5001 TL ve üzeri	18	3,56	,23		
Toplam	100	3,57	,56		

Evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, gelir durumuna göre, farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam

düzeyinin gelir durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

Çizelge 4.34: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Gelir Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
İşlevsellik	1200-1500 TL	15	2,82	,70	1,72	0,13
	1501--2000 TL	11	3,48	1,08		
	2001-3000 TL	23	2,83	,78		
	3001-4000 TL	12	3,27	,78		
	4001-5000 TL	21	2,88	,58		
	5001 TL ve üzeri	18	2,92	,68		
	Toplam	100	2,98	,77		
Yakınlık	1200-1500 TL	15	3,82	,73	0,71	0,61
	1501--2000 TL	11	4,00	1,34		
	2001-3000 TL	23	4,24	,86		
	3001-4000 TL	12	4,33	,60		
	4001-5000 TL	21	4,20	1,11		
	5001 TL ve üzeri	18	4,31	,65		
	Toplam	100	4,17	,90		
Engellenmişlik	1200-1500 TL	15	2,97	,97	1,36	0,24
	1501--2000 TL	11	2,51	1,19		
	2001-3000 TL	23	2,21	,73		
	3001-4000 TL	12	2,61	1,07		
	4001-5000 TL	21	2,66	,89		
	5001 TL ve üzeri	18	2,77	1,02		
	Toplam	100	2,60	,96		
İşbirliği	1200-1500 TL	15	4,31	,51	1,49	0,20
	1501--2000 TL	11	3,96	1,00		
	2001-3000 TL	23	4,23	,66		
	3001-4000 TL	12	4,44	,38		
	4001-5000 TL	21	4,55	,47		
	5001 TL ve üzeri	18	4,37	,64		
	Toplam	100	4,33	,63		
Çaba	1200-1500 TL	15	4,03	,74	1,36	0,24
	1501--2000 TL	11	3,95	1,40		
	2001-3000 TL	23	3,78	1,08		
	3001-4000 TL	12	4,29	,62		
	4001-5000 TL	21	4,38	,58		
	5001 TL ve üzeri	18	4,22	,49		

Çizelge 4.34(devam): Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Gelir Durumuna Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Gelir Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig. p.
Tamamlayıcılık	Toplam	100	4,10	,86	0,57	0,72
	1200-1500 TL	15	3,78	,84		
	1501--2000 TL	11	3,88	1,31		
	2001-3000 TL	23	3,68	,96		

	3001-4000 TL	12	4,06	,63		
	4001-5000 TL	21	3,92	,63		
	5001 TL ve üzeri	18	3,63	,60		
	Toplam	100	3,81	,83		
Uyum	1200-1500 TL	15	3,06	1,03	0,51	0,76
Beklentisi	1501--2000 TL	11	3,04	,65		
	2001-3000 TL	23	2,82	,41		
	3001-4000 TL	12	3,16	,91		
	4001-5000 TL	21	3,09	,73		
	5001 TL ve üzeri	18	3,13	,83		
	Toplam	100	3,04	,75		
Risk	1200-1500 TL	15	3,37	1,03	0,78	0,56
	1501--2000 TL	11	3,51	1,12		
	2001-3000 TL	23	3,05	1,13		
	3001-4000 TL	12	3,61	,39		
	4001-5000 TL	21	3,53	1,03		
	5001 TL ve üzeri	18	3,38	,78		
	Toplam	100	3,38	,97		
Bağlılık	1200-1500 TL	15	3,85	,84	0,65	0,65
	1501--2000 TL	11	4,12	1,40		
	2001-3000 TL	23	3,79	,99		
	3001-4000 TL	12	4,18	,56		
	4001-5000 TL	21	4,09	,59		
	5001 TL ve üzeri	18	3,83	,61		
	Toplam	100	3,95	,84		

Evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerin, gelir durumuna göre, farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda, evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, gelir durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

4.2.8 Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin yaşadıkları ortama göre farklılık analizleri

Çizelge 4.35: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Yaşadıkları Ortama Göre Farklılık Analizi

Yaşadıkları Ortam	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig. p.
Ailemle	23	3,55	,62	1,96	0,14
Yalnız	42	3,45	,65		
Diğer	16	3,13	,74		
Toplam	81	3,41	,67		

Evlenmemiş katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, yaşadıkları ortama göre, farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenmemiş katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, yaşadıkları ortama göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

Çizelge 4.36: Evlenmemiş Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Yaşadıkları Ortama Göre Farklılık Analizi

EYAÖ Alt Faktörleri	Yaşanan Ortam	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig. p.
İşlevsellik	Ailemle**	23	3,13	,98	3,33	0,04
	Yalnız	42	2,87	,86		
	Diğer*	16	2,38	,80		
	Toplam	81	2,85	,91		
Yakınlık	Ailemle	23	4,28	,81	1,36	0,26
	Yalnız	42	3,93	1,18		
	Diğer	16	3,72	1,18		
	Toplam	81	3,99	1,09		
Engellenmişlik	Ailemle	23	2,46	1,05	0,81	0,44
	Yalnız	42	2,80	1,08		
	Diğer	16	2,77	,95		
	Toplam	81	2,69	1,05		
İşbirliği	Ailemle	23	4,17	,77	1,02	0,36
	Yalnız	42	4,29	,65		
	Diğer	16	4,00	,79		
	Toplam	81	4,20	,71		
Çaba	Ailemle	23	4,06	,87	1,37	0,25
	Yalnız	42	3,91	,96		
	Diğer	16	3,56	,99		
	Total	81	3,88	,94		
Tamamlayıcılık	Ailemle	23	3,79	,99	2,264	0,11
	Yalnız	42	3,51	,98		
	Diğer	16	3,10	,97		
	Toplam	81	3,51	1,00		
UyumBeklentisi	Ailemle	23	2,84	,90	1,37	0,26
	Yalnız	42	2,92	,76		
	Diğer	16	3,25	,60		
	Toplam	81	2,96	,78		
Risk	Ailemle	23	3,24	,99	0,89	0,41
	Yalnız	42	3,34	,91		
	Diğer	16	2,95	1,18		
	Toplam	81	3,24	,99		
Bağlılık	Ailemle	23	3,97	,84	2,19	0,11
	Yalnız	42	3,86	,99		
	Diğer	16	3,33	1,15		
	Toplam	81	3,79	1,00		

Evlenmemiş katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam alt faktörlerin, yaşadıkları ortama göre, farklılık analizi, tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda, evliliğe yüklenen anlam alt faktörlerinden işlevsellik alt faktör düzeyinin, yaşanan ortama göre, farklılaştığı tespit edilmiştir (Sig.p. < 0,05). Söz konusu farklılığın hangi gruplar arasındaki farklılıktan meydana geldiğinin tespiti için yapılan post-hoc (Tukey testi) analizine göre, ailesiyle yaşayanların “işlevsellik” alt faktör düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.37: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Düzeyinin Yaşadıkları Ortama Göre Farklılık Analizi

Yaşanan Ortam	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
Ailemle	66	3,54	,65	0,27	0,76
Yalnız	27	3,63	,29		
Diğer	7	3,57	,31		
Toplam	100	3,57	,56		

Evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin, yaşadıkları ortama göre, farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda, evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükledikleri anlam düzeyinin yaşadıkları ortama göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

Çizelge 4.38: Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükledikleri Anlam Alt Faktörlerin Yaşadıkları Ortama Göre Farklılık Analizi

EYA Ö Alt Faktörleri	Yaşanan Ortam	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
İşlevsellik	Ailemle	66	3,06	,82	1,072	0,346
	Yalnız	27	2,83	,67		
	Diğer	7	2,78	,47		
	Toplam	100	2,98	,77		
Yakınlık	Ailemle	66	4,09	,98	0,80	0,45
	Yalnız	27	4,35	,72		
	Diğer	7	4,14	,76		
	Toplam	100	4,17	,90		
Engellenmişlik	Ailemle	66	2,56	,99	0,37	0,68
	Yalnız	27	2,74	,92		
	Diğer	7	2,47	,89		
	Toplam	100	2,60	,96		
İşbirliği	Ailemle	66	4,24	,68	2,12	0,12
	Yalnız	27	4,53	,52		
	Diğer	7	4,42	,31		
	Toplam	100	4,33	,63		
Çaba	Ailemle	66	3,97	,97	2,21	0,11
	Yalnız	27	4,33	,50		
	Diğer	7	4,42	,67		
	Toplam	100	4,10	,86		
Tamamlayıcılık	Ailemle	66	3,80	,94	0,00	0,99
	Yalnız	27	3,82	,59		
	Diğer	7	3,78	,58		
	Toplam	100	3,81	,83		
UyumBeklentisi	Ailemle	66	3,03	,82	0,07	0,92
	Yalnız	27	3,01	,48		
	Diğer	7	3,14	,94		
	Toplam	100	3,04	,75		

Çizelge 4.38 (devam): Evlenip Boşanmış Katılımcıların Evliliğe Yükladıkları Anlam Alt Faktörlerin Yaşadıkları Ortama Göre Farklılık Analizi

EYA Ö Alt Faktörleri	Yaşanan Ortam	N	Ort.	Std. Sapma	F	Sig.p.
Risk	Ailemle	66	3,29	1,05	0,87	0,42
	Yalnız	27	3,58	,77		
	Diğer	7	3,47	,87		
	Toplam	100	3,38	,97		
Bağlılık	Ailemle	66	3,91	,96	0,19	0,82
	Yalnız	27	4,02	,58		
	Diğer	7	4,05	,49		
	Toplam	100	3,95	,84		

Evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükladıkları anlam alt faktörlerin yaşadıkları ortama göre, farklılık analizi tek yönlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda evlenip boşanmış katılımcıların, evliliğe yükladıkları anlam düzeyinin, yaşadıkları ortama göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig. p. > 0,05).

5. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, elde edilen bulgular, bu konuda yapılmış benzer çalışmalar ile birlikte değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, evliliğe yükledikleri anlam arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir. Ancak, EYAÖ alt faktörler analizi (Tablo10) incelendiğinde; evlenmemiş bireylerin evlenip boşanmış bireylere göre, işbirliği ve tamamlayıcı alt faktör düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. EYAÖ'ne göre; İşbirliği faktörünün içeriğinde yer alan ölçek soruları; güven, işbirliği ve sabır üzerine iken tamamlayıcı faktör içeriğinde; fedakârlık, bütünlük, hoşgörü ve evliliğin ömür boyu sürmesi gerektiği özelliklerine yer verilmiştir. Evlenip boşanmış katılımcıların hiç evlenmemiş katılımcılara göre EYAÖ'ü alt faktörlerinden işbirliği ve tamamlayıcı faktörlerin daha düşük seviyede olması, bu katılımcıların boşanma ile biten evliliğin sonucu olarak değerlendirilebilir. Buna göre hiç evlenmemiş katılımcıların evliliğe işbirliği ve tamamlayıcılık düzeyinde pozitif anlam yükledikleri söylenebilir. Her iki grup birbirinden bağımsız kendi içinde değerlendirildiğinde, EYAÖ alt faktörlerinden pozitif anlamların (işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, çaba ve işbirliği) yüksek düzeyde, negatif anlamların (engellenmişlik risk ve uyum beklentisi) ise orta düzeyde olduğu görülmektedir. Her iki grubun evliliğe daha olumlu anlam yüklemesi toplumsal olarak evlilik algısının pozitif olduğunun bir göstergesidir. Bu sonuç ile benzerlik gösteren ve Aluş ve Selçukkaya (2015) tarafından yapılan Türk ailesinin mutluluk değerlerini ve algısını ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmada katılımcıların %70'inin evlendikten sonra daha mutlu oldukları belirlenmiştir. Araştırmada, evlilik sonrası daha mutlu olduğunu belirten erkeklerin oranı % 76, kadınların oranı ise % 63'tür. Evlilik sürecinde mutlu olanların toplam oranı % 90 civarındadır (Aluş ve Selçukkaya, 2015: 151-175).

Çalışmada, cinsiyetin “evliliğe yüklenen anlam” üzerine etkisine ait bulgular incelendiğinde anlamlı bir sonucun ortaya çıktığı görülmektedir. Buna göre evlenip boşanmış erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre evliliğe daha pozitif bir anlam yüklemektedirler. EYAÖ’ye göre pozitif anlam kabul edilen faktörler; işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, çaba ve işbirliğidir. Araştırmamızda evlenip boşanmış erkek katılımcıların evliliğin bu özelliklerine evlenip ayrılmış kadın katılımcılara göre daha fazla anlam yüklemesi Aluş ve Selçukkaya tarafından yapılan araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. (Aluş ve Selçukkaya 2015: 151-175) Ayrıca Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik ve Hemşirelik Bölümü, öğrencilerinin evlilik ile ilgili tutumlarının incelendiği başka bir çalışma da, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre evliliğe daha olumlu baktıklarını sonucu elde edilmiştir (Akbaş vd. 2019: 93-100).

Aynı şekil de EYAÖ’i alt faktör analiz verileri (Tablo 14) incelendiğinde erkek katılımcıların evliliğe yüklenen anlam ölçeğine göre pozitif kabul edilen “işlevsellik” faktörü ile negatif kabul edilen “engellenmişlik” faktörünün yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. EYAÖ’ ne göre işlevsellik faktörü açılımında yer alan; evlilik günlük hayatı kolaylaştırır, evlilik geleceğe bir yatırımdır, evlilik yaşamı kolaylaştırır, evlilik hayatı renklendirir, evlilik hayalleri gerçekleştirir ve evlilik hayata anlam katar ölçek sorularına erkeklerin kadın katılımcılardan daha yüksek oranda katıldıkları görülmektedir. Kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre “evlilik günlük hayatı kolaylaştırır” ve “evlilik yaşamı kolaylaştırır” ölçek sorularına daha düşük düzeyde katılım göstermelerinin modernite ile birlikte kadının ev dışında çalışma hayatına katılması ve böylelikle sorumluluklarının artması olduğu düşünülmektedir. Özgüven’in araştırmasında, üniversite öğrencilerine “evlilik deyince akla ilk gelen şeyin ne olduğu sorulmuş ve öğrencilerin %28’ i bu soruya “yuva” %13’ü “arkadaşlık” olarak yanıt vermiştir. Evliliğin sorumluluk olduğu yanıtını verenlerin çoğunluğunu ise bizim araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlar ile paralel olarak kadınlar olduğu tespit edilmiştir (Özgüven 1994: 74).

EYAÖ’i alt faktör analiz sonuçlarına göre negatif bir anlam olan “engellenmişlik” faktörü içeriğinde yer alan “evlilikte kişisel özgürlük diye bir şey yoktur, evlilik kişisel özgürlüklerden vazgeçmektir ve evlilik ömür

törpüsüdür” ölçek sorularına kadın katılımcılardan daha yüksek düzeyde onay veren erkek katılımcılar evliliğin özgürlüklerini kısıtlayacağını düşünmektedirler. Evliliğin hem işlevsellik yönü hemde engellenmişlik yönüne yüksek düzeyde anlam yükleyen erkek katılımcıların evlilik ile ilgili yaklaşma ve kaçınma davranışı gösterdiği söylenebilir. Yine aynı verilerde evlenmemiş kadın katılımcıların evlenmemiş erkek katılımcılara göre EYAÖ’i alt faktörlerinden olan “bağlılık” düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Bener ve Günay (2012), benzer bir çalışmada; öğrencilerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumlarının cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna varmıştır. Bunun yanında öğrencilerin evlilik ve aile yaşamına olumlu baktıkları, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla evliliğe dair daha geleneksel bakış açılarına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Bener ve Günay, 2012: 19). Araştırmamız da elde edilen bulgularda benzer bir sonuç vermektedir.

Eğitim durumu, bireylerin sosyal ve duygusal yönden beklentileri için belirleyici bir faktör ve farkındalık unsuru olabilmektedir. Üncü (2007) bireylerin eğitim durumuna göre evlilik doyumlarını incelediği çalışmasında, en yüksek doyumun ortalamasına lise mezunlarının, en düşük doyuma da ilkökul mezunlarının sahip olduğunu, üniversite mezunlarının evlilik doyumlarının orta düzeyde olduğunu bulgulamıştır. Çalışmamızda (Tablo 4)’te yer alan katılımcıların verileri incelendiğinde eğitim durumuna göre “evliliğe yüklenen anlam” düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmamıştır. Bunun nedeninin ise araştırmanın sınırlılıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Zira çalışmamızda yer alan katılımcıların eğitim durumu üniversite ve yüksek lisans ağırlıklı olup bu durum çalışmada eğitim durumuna göre bir farklılaşmayı görmeyi sınırlamıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara yaşa göre bakıldığında ise evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam verilerinin (Tablo 16) incelenmesinde 25-29 yaş aralığındaki katılımcıların EYAÖ’i alt faktörlerinden “işbirliği” düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. İşbirliği alt faktörü içeriğinde ki ölçek soruları “güven, işbirliği ve sabır” üzerine olması, hiç evlenmemiş 25-29 yaş aralığının diğer yaş aralıklarına göre henüz deneyimlemedikleri evlilik süreci hakkında daha özverili ve pozitif bir anlam yükledikleri söylenebilir. Pınar (2008)’in üniversite son sınıf

öğrencilerinin evliliğe bakış açılarını belirlemek amacıyla 70 öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırmada da, öğrencilerin çoğunluğunun evliliği “sorumluluk almak” ve “hayatı paylaşmak” olarak tanımladıkları bilgisi elde edilmiştir (Pınar, 2008: 52).

Araştırma bulguları arasında yer alan bir diğer dikkat çeken bilgi de, yaşadıkları ortam konusunda sorulan soruya (Tablo 35-36) katılımcılardan hiç evlenmemiş olanların yalnız yaşama oranlarının evlenip ayrılmış katılımcılara göre daha yüksek oranda olmasıdır. Araştırma bulgularının genel olarak değerlendirilmesinde karşılaştırılması yapılan iki grup arasında evliliğe yükledikleri anlam boyutunda önemli bir farkın olmadığı görülmektedir. Fakat EYAÖ’i alt faktör analiz verilerine göre bulgulara bakıldığında hiç evlenmemiş ve ailesi ile yaşayan katılımcılar evliliğin “işlevsellik” özelliğine daha çok anlam yükledikleri görülmüştür. EYAÖ’ne göre işlevsellik faktörü; evliliğin günlük hayatı ve yaşamı kolaylaştırdığı, hayatı renklendirdiği, anlamlı hale getirdiği ve aynı zamanda geleceğe de bir yatırım olduğu ölçek sorularını kapsamaktadır. Buna göre ailesi ile yaşayan katılımcıların evliliğin bu yönlerine daha pozitif bir anlam yükledikleri ve bu yöndeki beklentilerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Meslek ve gelir durumu baz alınarak elde edilen bulgular değerlendirildiğinde ise evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlamın istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

Sonuç olarak söylemek gerekirse, bu çalışmanın evreninin İstanbul ili Bakırköy ilçesi ile sınırlı olması daha kapsamlı veriler elde etmede bir sınırlılık oluşturmuş olup; Türkiye’de farklı bölgeler baz alınarak daha geniş bir örnekleme yapılacak bir çalışmanın daha kapsamlı sonuçlar elde etmeye yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, çalışmanın başında yapılan literatür çalışması ile de desteklendiği üzere konu ile yapılmış direkt çalışmaların oldukça az sayı da olması da bizim çalışmamızın önemine işaret etmekte ve bu çalışmanın bundan sonra yapılacak araştırmalar için katkı sunması beklenmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma da, evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, evliliğe yükledikleri anlam arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı sorusuna yanıt aranarak katılımcıların sosyo-demografik özellikleri; cinsiyet, yaş, eğitim, çalışma, meslek, gelir ve yaşadıkları ortam gibi değişkenlerin “evliliğe yüklenen anlam” üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin, EYAÖ doğrultusundaki verileri (Tablo;9) incelendiğinde, evlenmemiş bireyler ile evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre evlilik öncesi, bireylerin zihinlerinde ki evlilik temsilleri ile başarısız bir evliliğin ardından boşanan bireylerin zihinlerinde ki evlilik temsilleri arasında bir farkın olmadığı söylenebilir.

Ancak, EYAÖ alt faktörler analizi (Tablo10) incelendiğinde ise; evlenmemiş bireylerin evlenip boşanmış bireylere göre, “işbirliği” ve “tamamlayıcı” alt faktör düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. EYAÖ’i ölçütüne göre “işbirliği” ve “tamamlayıcı” özelliklerin pozitif anlam ifade etmesinden dolayı, hiç evlenmemiş bireylerin evlenip boşanmış bireylere göre bu faktörler boyutunda evliliğe daha pozitif anlam yükledikleri görülmüştür. Her iki grup kendi içinde incelendiğinde ise, EYAÖ alt faktörlerinden pozitif anlamlar (işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, çaba ve işbirliği) yüksek, negatif anlamlar (engellenmişlik risk ve uyum beklentisi) ise orta düzeydedir.

Cinsiyet açısından evliliğe yüklenen anlamın alt faktörlerine bakıldığında evlenip boşanmış erkek katılımcıların kadınlara göre evliliğe daha pozitif anlam yükledikleri görülmüştür (işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, çaba ve işbirliği). Aynı şekilde EYAÖ’i alt faktör analiz verileri (Tablo14) incelendiğinde erkek katılımcıların “işlevsellik” (pozitif anlam) ve “engellenmişlik” (negatif anlam) alt faktör düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre erkeklerin evliliği “engellenmişlik” olarak gördükleri ama aynı zamanda işlevsel olarak anlamlandırdıkları tespit

edilmiştir. Kadınlar açısından bu konu da belirgin bir değer elde edilememiştir. Aynı şekilde daha önce evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam ilişkin veriler (Tablo11.12) kadın katılımcıların, EYAÖ’i alt faktörlerinden “bağlılık” düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre evlenmemiş kadınlar için evliliğin önemli anlam düzeylerinden biri “bağlılık” olarak ortaya çıkmaktadır.

Yaş değişkenine göre bakıldığında ise hiç evlenmemiş katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam, verileri (Tablo15.16) incelendiğinde, 25-29 yaş aralığında bulunan katılımcıların EYAÖ’i alt faktörlerinden “işbirliği” konusunda yüksek bir oran verdikleri görülmüştür. Bu sonuç doğrultusunda, genç yaşta ki katılımcıların ileri yaşa oranla evliliğin “işbirliği” yönüne daha fazla anlam yükledikleri görülmüştür. Evlenip boşanmış katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam, verileri (Tablo17.18) incelendiğinde ise yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Eğitim değişkeni baz alınarak hiç evlenmemiş katılımcıların verileri (Tablo19.20) ve evlenip boşanmış katılımcıların verileri (Tablo21.22) incelendiğinde ise eğitimin her iki grup açısından da evliliğe yüklenen anlamda belirleyici olmadığı görülmüştür.

Sosyo-demografik profil de oldukça önem taşıyan meslek değişkenine göre hiç evlenmemiş katılımcıların (Tablo27.28) ve evlenip boşanmış katılımcıların verileri (Tablo 29.30) incelendiğinde ise yine istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

Eğitim ve meslek gibi temel değişkenlerin bir uzantısı olarak; gelir durumuna göre evlenmemiş ve evlenip boşanmış katılımcıların verilerine (Tablo31.32.33.34) bakıldığında ise gelir durumunun evliliğe yüklenen anlamda bir fark yaratmadığı görülmektedir.

Bireylerin yalnız yaşayıp yaşamamaları ya da bir aile içinde yaşamlarını sürdürüyor olmaları vb. yaşanan ortamın niteliğine göre evliliğe yüklenen anlam bakıldığında, hiç evlenmemiş ve aileleri ile yaşayan katılımcıların EYAÖ’i alt faktörü olan evliliğin “işlevselliği” üzerine kurguladıkları anlam düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. (Tablo35.36) Evlenip boşanmış

katılımcılar açısından ise yaşanan ortamın, evliliğe yüklenen anlam üzerinde etkisinin olmadığı izlenmiştir.

Sonuç olarak söylemek gerekirse bu araştırmadan elde edilen bulgular sosyo-demografik değişkenlerin evliliğe yüklenen anlam ve bu anlamın alt boyutları açısından etkisiz olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, hem evlenmemiş hem de evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam açısından da anlamlı bir fark gözlenmemektedir. Bu nedenle çalışmanın başında ortaya konulan hipotezlerin birçoğu araştırmamızdan elde edilen bulgularla her ne kadar örtüşmesede her iki grupta özellikle evliliğe yüklenen anlamın alt boyutları açısından farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Örneğin hiç evlenmemiş bireylerin boşanmış bireylere göre evliliğin “işbirliği” ve “tamamlayıcı” olma niteliğine daha fazla işaret etmeleri anlamlı bulunmuştur. Yine hiç evlenmemiş kadınların evliliğin “bağlılık” yönüne vurgu yaptıkları evlenip ayrılmış kadınların ise evliliğin bu yönüne anlamlı bir vurgu yapmadıkları izlenmektedir. Ayrıca cinsiyet açısından evliliğe yüklenen anlamın alt faktörlerine ilişkin veriler incelendiğinde evlenip boşanmış erkek katılımcıların kadınlara göre evliliğe daha pozitif anlam yükledikleri ve “işlevsel” olduğuna dair bir anlam yükledikleri görülmüş ama aynı zamanda bu gruptaki erkeklerin evliliği bir “engelleme” olarak anlamlandırdıkları belirlenmiştir. Çalışmanın sonunda ortaya konacak önerilerin başında ise elde edilen bütün bu veriler ışığında evliliğin anlamı, üzerine daha fazla ve daha geniş örneklem grupları ile çalışılarak daha derinlikli bilgilere ulaşılması, araştırmaların sayısının artması mümkündür. Bu yönde yapılacak çalışmaların literatüre önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Bir duruma bir kişiye ya da bir olguya yüklenen anlam o durum ile ilişkili olan sürecin yönetilmesinde kişiye yön veren bir kavram olarak önemli bir yerde durmaktadır. Evlilik gibi hayatın büyük bir dönemini kapsayan süreç için ise bu kavram dahada önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda kişilerin evliliğe yükledikleri anlam konusunun, hem evlilik öncesinde hem de evlilik sonrasında irdelenmesi ve evliliğe yüklenen anlamın tüm boyutları ile değerlendirilerek evlilik sürecinin sağlıklı değerlendirilmesinde dikkate alınması özellikle bireyleri evliliğe hazırlamaya yönelik evlilik öncesi pek çok program bulunmaktadır (Bagrozzi, Bagrozzi, Anderson, Pollane, 1984; Butler ve

Wampler, 1999 Hendrix ve Hunt, 1999; L'abate, 1999; Miller ve Sherrard, 1999; Stanley, Blumberg ve Markman,1999). Bu programlar oldukça yaygın bir şekilde uygulanmakta ve evliliğin anlamı ve beklentileri üzerine çiftlerin hazırlanmasına yönelik olarak kurgulanmaktadır. Bu konuda yapılan birçok çalışmada; bireylerin evlilik öncesi aldıkları eğitimler sonucunda eşlerine kendilerini daha fazla açtıkları (Zoost,1973), mantıksal ve gerçekçi olmayan beklentilerin azaldığı (Bagorozzi, Bagorozzi, Anderson ve Pollane, 1984), ilişkilerinde yaşadıkları doyumun arttığı (Markman, Floyd, Stanley ve Storaasli, 1988; Long, Angera, Carter, Nakamoto, Kalso,1999) ve çatışma çözme becerilerinin geliştiği (Shumate, 1997) belirlenmiştir. Türkiye de evlilik üzerine yapılan çalışmalar ise daha çok evli çiftler üzerinde yoğunlaşmakta olup (Ersanlı ve Kalkan, 2003; Ersanlı, 2007; Kalkan ve Ersanlı, 2008; Kalkan ve Ersanlı, 2009; Kalkan, 2002; Aydemir-Sevim,1996) evlilik öncesi programlar çok sınırlı bir şekilde uygulanmaktadır. Bu nedenle, ülkemizde evlilik öncesinde bireyleri evliliğe hazırlayacak programlara gereksinim bulunduğunu söylemek yanlış olmaz. Evlilik öncesinde eğitim almanın çiftler üzerindeki etkisi ise yalnızca Yılmaz ve Kalkan (2010) tarafından yapılan bir çalışmada incelenmiştir. Araştırmacı toplam yedi oturumdan oluşan bir evlilik öncesi ilişkileri geliştirme programının çiftlerin ilişki doyum düzeylerinde ki etkisini incelemiş ve uygulanan programa katılmanın çiftlerin ilişki doyum düzeylerinde anlamlı bir iyileşme sağladığını bulmuştur (Hamamcı vd. 35). Bu nedenle, evlilikle ilgili konularda bireylerin bilinçlendirilmesi, kişinin evleneceği kişiyi ve evlilik kurumunu daha doğru ve öznel algılayabilmesi için ilgili eğitimlerin verilmesinin bu konuda büyük bir farkındalık yaratacağı ve bireylerin evliliği daha gerçekçi bir şekilde anlamlandırmalarına katkı vereceği düşünülmektedir.

Bazı durumlarda evlilik ve aile olgusuna toplumsal yargı ve değerlerin hâkim olması kişilerin farkındalık ve beklentilerinin göz ardı edilmesine hatta evliliği anlamlandırma biçimlerinin dışında bir evlilik yaşamalarınında neden olmaktadır. Bu nedenle evlilik ve eş seçimi ve evliliğe yüklenen anlamla ilgili daha derinelemesine çalışmaların yapılması öneriler arasındadır.

KAYNAKLAR

- Akbaş, M., Gökyıldız, S. Ş., Köroğlu, O. C., Ve Öztürk, M.** (2019). “Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Durumlarını Etkileyen Faktörler”, **Çukurova Medical Journal Dergisi**, Cilt 44, Sayı 1, Ss. 93-100.
- Akgün H.** (2010) “Modernleşme Ve Ailenin Çözülüşü”, (Erişim) <https://Forum.Memurlar.Net/Konu/916935/>, 26 Ağustos 2019.
- Akkaya, C.** (2018). **Eş Seçimi Ve Evlilik: Değişen Toplumda Değişen Aile**, (Editör: Nursen Adak), Ankara, Siyasal Kitabevi, 3. Baskı.
- Aksan, G.** (2016). **Evlilik Ve Ayrılma: Ailenin Kurulması Ve Sona Ermesi Sistemik Aile Sosyolojisi**, (Editör: Mustafa Aydın), Konya, Çizgi Kitabevi, 3. Baskı.
- Aluş, Y. Ve Selçukkaya S.** (2015). “Türk Ailesinde Mutluluk Algısı Ve Değerleri”, **Sosyal Ve Kültürel Araştırmalar Dergisi**, Cilt 1, Sayı 2, Ss. 151-175.
- Arklan, Ü. Ve Taşdemir, E.** (2008). “Bilgi Toplumu Ve İletişim: Bilginin Yayılması Sürecinde Kitle İletişim Araçları Ve İnternet”, **Selçuk İletişim Dergisi**, Cilt 5, Sayı 3, Ss. 67-80.
- Atkinson, R. L. Atkinson, R. C. Smith, E. E. And Nolen-Hoeksema, S.** (2010). **Psikolojiye Giriş**, (Çev. Yavuz Alogan). Ankara: Arkadaş Yayınevi, 5.Baskı.
- Aydın, O. Ve Baran, G.** (2010). “Toplumsal Değişme Sürecinde Evlenme Ve Boşanma”, **Toplum Ve Sosyal Hizmet Dergisi**, Cilt 21, Sayı 2, Ss. 117-124.
- Aylıkçı, Ç.** (2018). “Evli Bireylerin Problemlerini İnternet Kullanımı İle Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, S.36.
- Bayer, A.** (2013). “Değişen Toplumsal Yapıda Aile”, **Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt 4, Sayı 8, S.102.
- Bener, Ö. Ve Günay, G.** (2012). “Gençlerin Evlilik Ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları”, **Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 2, Sayı1, Ss. 1-27.
- Burç, P. E.** (2018). “Evlilik Ve Aile Hayatı Üzerine Gündelik Hayata Sosyo-Kültürel Bir Bakış Açısı”, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 5, Sayı 13, Ss. 135-141.
- Can, İ.** (2013). **Sistemik Aile Sosyolojisi “Ailenin Tarihsel Gelişimi: Dünü, Bugünü Ve Yarını”**, Konya.
- Celkan, H. Y.** (1991). “Beşeri Kültürün Temel Ögesi Aile, Aile Ve Toplum”, **Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi**, Sayı 1, Ss.70-82.

- Collins, R. S. Ve Coltrone, S. (1991). Sociology Of Marriage And The Family: Gender, Love And Property, Chicago.**
- Çalışkan, Ö. Ve Özbay, F. (2015). “12-14 Yaş Aralığındaki İlköğretim Öğrencilerinde Teknoloji Kullanımı Eksenli Yabancılaşma Ve Anne Baba Tutumları”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 8, Sayı 39, Ss. 441- 458.**
- Çelik, M. (2006). “Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması”, Çukurova Üniversitesi Doktora Tezi, Adana, Ss. 60-65.**
- Çimen, E. Ş. (2007). “Görücü Usulü Ve Anlaşarak Evlenen Bireylerin Çeşitli Sosyal Psikolojik Faktörler Yönünden Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, S.60.**
- Demirtaş, A. (2004). “Sosyal Sınıflandırma, Kişilerarası Beklentiler Ve Kendini Doğrulayan Kehanet”, İletişim: Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, Ss. 33-53.**
- Duman, Z. (2012). “Aile Kurumu Üzerine Tarihsel Bir Okuma Girişimi Ve Muhafazakâr İdeolojinin Aileye Bakışı”, İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 4, S.39.**
- Duran, Ş. (2010). “Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programı'nın Romantik İlişkiler Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri Ve Çatışma İletişim Tarzları Üzerine Etkisinin İncelenmesi”, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, Cilt 23, Sayı 23, Ss.87-100.**
- Dündar, Z. Ö. (2018). Değişen Toplumda Değişen Aile, Değişen Ve Değiş(E)Meyen Yönleriyle Aile: Yapısı, Türleri, İ Şlevleri, (Editör: Nurşen Adak), Ankara, Siyasal Yayınevi, 3.Baskı.**
- Epik, T. M. Özal, Ç. Ve Altay, S. (2017). “Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Tarihsel Süreçte Ailenin Değişen/Değişmeyen Rollerini”, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, Cilt 17, Sayı 38, Ss. 5-6**
- Epik, T. M. (2016). “Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Tarihsel Süreçte Ailenin Değişen/Değişmeyen Rollerini”, Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, Isparta, S.99.**
- Ergeshkyzy, A. (2012). “Aile İçi Roller Ve Manevî Yaklaşım”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri (Din Psikolojisi) Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, S.82**
- Eroğlu, Y. Ve Topkaya, N. (2019). “Boşanma İle İlgili Uyum Güçlüğü Çeken Çocuklarda Kişilik Özellikleri Ve Benlik Kavramı”, Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, Cilt 9, Sayı 52, Ss. 181-208.**
- Ersanlı, K. Ve Kalkan, M. (2008). Evlilik İlişkilerini Geliştirme Kuram Ve Uygulama, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.**
- Eyce, B. (2000). “Tarihten Günümüze Türk Aile Yapısı”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Myo Dergisi, Sayı 4, S. 227**
- Gökçe, B. (1979). “Aile Ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme”, Hacettepe Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi, Sayı 8, Ss. 55-67.**
- Gökçen, A. (2016). Aile Türleri Ve Başlıca Aile Sınıflandırmaları; Sistemik Aile Sosyolojisi, (Editör: Mustafa Aydın), Konya, Çizgi Kitabevi, 3. Baskı.**

- Gürcan, A.** (2007). “Aile İçi Roller”, **Sosyal Bilimler Konferansı**, İstanbul, S.100.
- Halat, I. M.** (2009). “Yatırım Kuramı Bağlamında Evli Çiftlerde Uyum, Nedensel Ve Sorumluluk Yüklemeleri İle Yalnızlık Arasındaki Bağlantılar”, Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, S.37-40.
- Hallaç, S. Öz, F.** (2014). “Aile Kuramına Kavramsal Bir Bakış”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, Cilt 6, Sayı 2, S.143.
- Hamamcı, Z. Buğa, A. Duran, Ş.** (2011). “Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Yaşantısı İle İlgili Bilgi Kaynaklarının Ve Evlilik Öncesi Eğitim İhtiyaçlarının İncelenmesi”, **Aile Ve Toplum**, Cilt 7, Sayı 26. S.35.
- Hasegawa, K. Shinohara, C. And Broadbent, J.** (2007). ”The Effects Of ‘Social Expectation’ On The Development Of Civil Society İn Japan”, **Journal Of Civil Society**, Cilt 3, Sayı 2, Ss. 179-203
- [Http://www.tdk.gov.tr/](http://www.tdk.gov.tr/), Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2019
- [Https://konupara.com/akademi/kapitalizm-ve-kapitalizmin-5-temel-ilkeleri-6854/](https://konupara.com/akademi/kapitalizm-ve-kapitalizmin-5-temel-ilkeleri-6854/), Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2019
- Jones, E. E. And Davis, K. E.** (1984). “From Acts To Dispositions: The Attribution Process İn Person Perception”, In L. Berkowitz (Ed.), **Advances İn Experimental Social Psychology**, Sayı 2.
- Karasar, N.** (2015). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kasapoğlu, A.** (2011). “Aile Sosyolojisi Sosyolojik Yaklaşımlar Temelinde Aile Kuramları”, (Editör: Aytül Kasapoğlu, Nadide Karkiner), Eskişehir. 2. Baskı
- Kaya, N. Ve Cin, F. M.** (2019). “Kırsal Ve Kentsel Alanda Yaşayan Evli Kadınların İlişkilerde Mutluluk, Evlilik Uyumu Ve Evlilik Doyumu Karşılaştırılması Ve İncelenmesi”. **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 18, Sayı 35, Ss.701-714.
- Kelley, H.** (1967). “Attribution Theory İn Social Psychology. **Nebraska Symposium On Motivation**, Sayı 15, Ss. 192-238.
- Kelley, H.** (1971). **Attribution İn Social İnteraction**. New York, General Learning Press.
- Kılıç, T. Ve Gündoğdu, G.** (2017). “Yeni İletişim Teknolojilerinin Sosyal Hayata Etkileri: İnternet Evlilik Siteleri”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları**, Sempozyum, Kongre Ve Konferans Bildirileri, S.20
- Kır, İ.** (2011). “Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri”. **Sosyal Bilimler Dergisi Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 10, Sayı 36, Ss. 381-404.
- Kocacık, F.** (1986). “Sivas’ta Kentsel Aile”, **Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 7, Ss. 14-19.
- Köse, B.** (2016). **Geçmişten Günümüze Aile, Değişen Toplumda Değişen Aile Sosyolojik Tartışmalar İçinde**. (Editör: Nurşen Adak), Ankara, Siyasal Kitabevi, 3.Baskı.

- Kul, H.** (2019). “Kuşaklara Göre Yakın İlişkilerde Yaşantılar, Romantizm Ve Eş Seçimi Tutumları Arasındaki İlişkilerin Araştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, S.17.
- Küçükçelik, Z. M.** (2015). “İlişkiye Dair İnançlar Ve Bilişsel, Çarpıtmaların Evlilik Uyumuna Etkisi”, İstanbul Bilim Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, S. 28.
- Maden, H.** (2015). “Anne Babası Boşanmış Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumu İle Anne Babası Evli Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumunun Karşılaştırılması”, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), S.32.
- Malle, B. F.** (2011). “Attribution Theories: How People Make Sense Of Behavior”, In D. Chadee (Ed.), **Theories In Social Psychology**, S.75.
- Manusov, V. And Spitzberg, B.** (2008). “Attributes Of Attribution Theory: Finding Good Cause In The Search For Theory”, (Edited By: D. Braitwaite & L. A. Baxter). **Engaging Theories In Interpersonal Communication**, Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Mohammadi, B. Ve Soleymani, A.** (2017). “Early Maladaptive Schemas And Marital Satisfaction As Predictors Of Marital Commitment”, **International Journal Of Behavioral Sciences**, Cilt 11, Sayı 1, Ss. 16-22.
- Özabacı, N. Körük, S. Ve Kara, A.** (2018). “Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması”, **Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi**, Cilt 8, Sayı 50, Ss. 235-259.
- Özalp, A.** (2015). “Sosyal Psikoloji Teorileri Bağlamında İnançın Bieyler Ve Gruplar Açısından İncelenmesi”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, Ss.16-18.
- Özdemir, Ş. Vatandaş, C. Ve Torlak, Ö.** (2009). “Sosyal Problemleri Çözmede Aile Yaşam Döngüsünün (Ayd) Önemi”, **Aile Ve Toplum**, Cilt 4, Sayı 16, Ss. 7-17.
- Özgüven, İ. E.** (2009). **Evlilik Ve Aile Terapisi**. Ankara, Pdr Yayınları, 2.Baskı.
- Pınar, G.** (2008). “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğe Bakış Açısı”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, Cilt 14, Sayı 14, S. 52.
- Ross, L.** (1977). “The False Consensus Effect: An Egocentric Bias In Social Perception And Attribution Processes”, **Journal Of Experimental Social Psychology**, Cilt 13, Sayı 3, S. 285.
- Sezen, L.** (2005). “Türkiye’de Evlenme Biçimleri”, **A.Ü. Türkiyat Araştırmalar Enstitüsü Dergisi**, Sayı 27, S. 186-193.
- Shunk, D. H.** (2009). **Öğrenme Teorileri Bilimsel Bir Bakış**, (Çeviri Editörü: Muzaffer Şahin), Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 5.Baskı.
- Şenol, D.** (2007). **Sembolik Etkileşimcilik**, Ankara, Net Kitaplık Yayıncılık, 2. Baskı.
- Şentürk, Ü.** (2008). “Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, Cilt 14, Sayı 14, Ss. 7-32.

- Tezer, E.** (1994). “Evlilik Ve İş Doyumu İlişkisi: İkili Çatışmalar Ve Bazı Demografik Değişkenlerin Rolü”, **Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi**, Cilt 2, Sayı, 1, Ss. 57-94.
- Timur, S.** (1979). **Türkiye’de Aile Yapısının Belirleyicileri, Türk Toplumunda Kadın**. Ankara.
- Tmk. T. C.** Resmi Gazete, 4721, 01 Ocak 2002 .
- Tosun, E.** **Türkiye’de Karşılaştırmalı Kırsal Ve Kentsel Aile Yapısı**, 2018. (Erişim),https://www.academia.edu/38253090/T%C3%Bcrkiyede_Kar%C5%9f%C4%B1la%C5%9ft%C4%B1rmal%C4%B1_K%C4%B1rsal_Ve_Kentsel_Aile_Yap%C4%B1s%C4%B1, (Erişim Tarihi: 28 Ağustos 2019).
- United Nations**, (1969). **Principles And Recommendations For The 1970 Population Censuses**, New York, 2.Baskı.
- Weiner, B.** (1979). “A Theory Of Motivation For Some Classroom Experiences”, **Journal Of Educational Psychology**, Cilt 7, Sayı 11, Ss. 3-25.
- Yahyagil, M.** (1998). “Kentlerin Kültürün Gelişimine Etkileri, Sosyoloji Konferansları”, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Sayı 25, Ss. 105-120.
- Yıldırım, E. Canatan, K.** (2009). **Aile Ve Evlilik Türleri, Aile Sosyolojisi**, İstanbul, Açılım Kitap.

EKLER

Ek 1: Evliliğe Y¼klenen Anlam ¼lęęi

Ek 2: Demografik Bilgi Formu

Ek 3: Etik Kurul Kararı

Ek 1: Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği

Bu ölçek bireylerin evliliğe yükledikleri anlamları belirlemek için hazırlanmıştır. 5’li derecelendirme üzerinde 1 ilgili ifadeye kesinlikle katılmadığınızı, 5 ise kesinlikle katıldığınızı göstermektedir. Lütfen maddeleri dikkatlice okuyarak size en yakın gelen seçeneği işaretleyiniz.

	1-----2-----3-----4-----5				
	Kesinlikle	Kararsızım			Tamamen
	katılmıyorum				katılıyorum
Evlilik yaşamı kolaylaştırır	1	2	3	4	5
Evlilik sevgi, güven ve bağlılıkla kurulan bir	1	2	3	4	5
Evlilik hayatı paylaşmaktır	1	2	3	4	5
Evlilik aşk ve sevgiyle beslenen bir süreçtir	1	2	3	4	5
Evlilik kişisel özgürlüklerden vazgeçmektir	1	2	3	4	5
Evlilik hayallerin gerçekleşmesidir	1	2	3	4	5
Evlilikte eşlerin birbirlerine güvenmemesi önemli	1	2	3	4	5
Evlilik hayatı renklendirir	1	2	3	4	5
Evlilik işbirliği içinde yaşamayı gerektirir	1	2	3	4	5
Evlilik ömür törpüsüdür	1	2	3	4	5
Evlilik sabır gerektirir	1	2	3	4	5
Evlilik birlikte yaşama sanatıdır	1	2	3	4	5
Evlilikte hoşgörü olmalıdır	1	2	3	4	5
Evlilik iki yarım elmanın bir olmasıdır	1	2	3	4	5
Evlilik bir ömür boyu sürmelidir	1	2	3	4	5
Evlilikte fedakârlık önemlidir	1	2	3	4	5
Evlilikte benzer karakterdeki bireyler daha mutlu	1	2	3	4	5
Evlilikte farklı karakterdeki bireylerin birlikteliği daha fazla mutluluk getirir*	1	2	3	4	5
Evlilik günlük hayatı kolaylaştırır	1	2	3	4	5
Evlilik geleceğe yönelik bir yatırımdır	1	2	3	4	5
Evlilik aynı evi paylaşmaktır	1	2	3	4	5
Evlilik bir kumardır	1	2	3	4	5
Evlilik hayata anlam katar	1	2	3	4	5
Evlilik ekonomik bir işbirliğidir	1	2	3	4	5
Evlilik zorluklarla mücadele gücü gerektirir	1	2	3	4	5
Evlilik çiftlerin birbirlerine özen göstermelerini	1	2	3	4	5
Evlilik sevdiğine ait olmaktır	1	2	3	4	5
Evlilikte kişisel özgürlük diye bir şey yoktur	1	2	3	4	5
Evlilikte saygı her şeyden önce gelir	1	2	3	4	5
Evlilik bireyde şefkat ve merhamet duygularını	1	2	3	4	5
Evlilikte eşlerden biri ihtiyaç duyduğunda, diğer eş koşulsuz destek sağlamalıdır	1	2	3	4	5

Ek 2: Demografik Bilgi Formu

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz: ( )kadın ( )Erkek

Medeni Durumunuz: ( )Hiç evlenmemiş

( )Evlenip Ayrılmış

Yaşınız: ( )18-24 ( )25-29 ( )30-39 ( )40-49 ( )50 ve üzeri

Eğitim Durumunuz: ( )İlkokul ( )Ortaokul ( )Lise

( )Yüksekokul ( )Üniversite

( )Yüksek lisans ve üzeri ( )Diğer .....

Çalışıyor musunuz: ( )Evet ( )Hayır

Mesleğiniz : .....

Çalışıyorsanız aylık gelirin ne kadar: ( ) 1200-1500 arası ( )1500-2000 arası

( )2000-3000 arası ( )3000-4000

arası

( )4000-5000 arası ( )5000 ve üzeri.

Kiminle Yaşıyorsunuz: ( )Ailemle ( )Yalnız ( )Diğer.....

Çocuğunuz var mı: ( )Evet ( )Hayır

Çocuğunuz varsa kaç tane ve kiminle yaşıyor: .....

Ek 3: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/12/2019-7138

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-020
Konu : Etik Onay hk.

Sayın Selma TEKİN

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 17.12.2019 tarihli ve 2019/22 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

e-İmzalıdır
Dr.Öğr.Üyesi Alper FİDAN
Müdür Yardımcısı

Evrakla Değerlenmek İçin : <https://evrakdegerele.aydin.edu.tr/en/Vizyon-Değerlendirme/BelgeDegereleme.aspx?V=REHBERNEDA>

Adres: İhtiyat Mah. İsmail Cad. No:38 Sarıyer, 34285 Kağıthane/İSTANBUL
Telefon: 444 1 428
Elektronik Ağ: <http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: Tuğba SUNNETÇİ
Ünvanı: Enstitü Sekreteri

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Selma TEKİN

Doğum Tarihi ve Yeri: 20.09.1979 / Sivas

E-posta : tekin798@gmail.com

Öğrenim Durumu

Yüksek Lisans: : İstanbul Aydın Üniversitesi

: Aile Danışmanlığı

Lisans: : Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği
Konya

Lise: : Ortaköy Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi
İstanbul.

Mesleki Deneyim

Sugören İsmet Koçhan İlköğretim Okulu : Anaokulu Öğretmeni
Eylül 2002- Temmuz 2004

Siyavuşpaşa Mesleki ve Teknik And. Lisesi : Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
Öğretmeni

Temmuz 2004- Haziran 2006

Zeytinburnu İMKB Mes ve Tek And. Lisesi : Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
Öğretmeni

Haziran 2006 ve halen bu okulda çalışmaktadır.